

Mikrofinans

PROBLEMSTILLING

Kan Mikrofinans være med på å gjøre verden litt mer rettferdig?

Hvilken effekt har Mikrofinans på fordelingen av de grunnleggende godene?

MGD300 Masteroppgave i Diakoni

Diakonhjemmet Høgskole, institutt for diakoni og ledelse

Kandidat: Aud Marit Veum

Veileder: Kai Ingolf Johannessen

Dato: 15.mai 2012

Antall ord: 24 945

Forord

Det å skrive masteroppgave har vært interessant, morsomt og ikke minst lærerikt. Det beste med det er at man lærer om et tema som man virkelig interesserer seg for. Kunnskapen som har kommet fram er ikke bare positiv, en del av lærdommen byr på syn og tanker som ikke styrker mikrofinans. Underveis i prosessen har jeg møtt mange interessante og engasjerte mennesker som har bidratt med intervju. Jeg vil med dette takke alle disse og andre som har oppmuntret meg.

Tusen hjertelig takk til:

- Kai Ingolf Johannessen, min veileder, for erfaringsutveksling, rettleasing og råd.
- Judy McCutcheon, for å ha skaffet meg en spennende praksisplass, som gav muligheter for intervju på Grenada.
- Chris De Riggs, for et spennende intervju på Grenada.
- Paul Navestad, Fearnley, Johan H. Andresen, Ferd, og Jonas Ahlèn for intervju fra Finansverden.
- Sigmund Danielsen, Marianne Nybråten, Nils Magnar Sture for intervju fra Normisjon
- Andreas Andersen, AMAS, for intervju med Misjonsalliansen
- Inger Prebensen, Kolibri Kapital for intervju angående deres organisasjon.
- Karin Krissley, Frogner Menighet, Sørums, for intervju om deres misjonsprosjekt.
- Lånemottakere, gjennom Simon Bartlett i Aserbajdsjan og Knut Dobbe i Ecuador.
- Mine medstudenter, Solfrid Sønsteby, Aud Svanhild Seldal og Ingun Liseth for oppmuntring, lån av bøker og hjelp til å finne fram i litteraturen underveis i oppgaveskriving.
- Min familie for å ha holdt ut i å høre på meg i min iver over noe som kanskje ikke er like interessant for dem som for meg.
- Min mann og livsledsager, Rune Veum som har vært til uvurderlig hjelp i skriveprosess og rettleasing.

Sammendrag

Målet med oppgaven var å finne ut om mikrofinans har en effekt på samfunnet, og da særlig for de fattige. Klarer man å få til en rettferdig fordeling av godene ved å gi eller låne sine penger til mikrofinans? Når denne hjelpen ut til de aller fattigste, slik at de kommer seg ut av den verste nøden og får et bedre liv?

Problemstillingen lyder slik:

Kan mikrofinans være med på å gjøre verden litt mer rettferdig?
Hvilken effekt har mikrofinans på fordelingen av de grunnleggende godene?

Empirien som skal belyse dette bygger på intervjuer fra finansverden, misjonsfolk, og lånemottakere. Hypotesene som bygger opp under problemstillingen, handler om denne hjelpen virkelig når folk i Aserbajdsjan og Ecuador blant andre. Er det med på å myndiggjøre mottakerne, slik at menneskeverdet blir styrket? Hvordan er det med den diakonale profil, hvor viser den seg i arbeidet med mikrofinans? Viser misjonsfolket sitt arbeid en klar diakonal profil, og hva med folk i finansverden? Hvorfor satser de sine penger på mikrofinans?

Hovedtrekkene fra teorien er hentet fra John Rawls rettferdighetsprinsipp og Thomas W. Pogges *Globale Justice*. Menneskeverdet i forhold til mikrokreditt er med, her er Guri C. Wiggen referert.

Kritikken mot mikrofinans handler om at dette ikke har den effekt man ønsker for de fattige. Bateman hevder at de fattige betaler altfor høye renter, og at det er korruperte ledere som misbruker de fattige til å ta i mot lån som bedriften igjen kan bruke til sin vekst. Pengene blir ikke alltid brukt slik de var ment, nemlig til å myndiggjøre fattige mennesker til å bli mer selvstendig.

Ved å studere den sosiale virkningen (impakt) av mikrofinans kommer det fram at effekten av mikrofinans for mange mennesker er god. Den gir et håp om et bedre liv i framtiden. Ved å få mulighet til å låne penger med rimelige avtaler om tilbakebetaling og renter, får de fattige mulighet til å bygge seg opp et bedre liv. De får mulighet til å skaffe sine barn en bedre framtid.

Innholdsfortegnelse

Forord	2
Sammendrag	3
1. Innledning:	6
1.1. Formål.....	6
1.2. Diakonal profil	6
2. Prosjektets tittel /tema.	7
Mikrofinans.....	7
2.1. Problemstilling.	7
2.2. Hypoteser;	7
3. Bakgrunnsmateriale/ Historikk.	8
4. Forskning/tallmateriale om mikrofinans.	12
4.1. Informasjon og tall fra Misjonsorganisasjonene	12
4.2. Informasjon om investorenes mikrofinansfond.....	14
5. Teori.	15
5.1. Innledning, Begreper	15
5.2. John Rawls: Rettferdighetsprinsippet.	17
5.3. Thomas Winfried Pogge.....	19
Global rettferdighet.	19
5.4. Wiggen; Fra Almisser til verdighet.....	21
Menneskeverdet.	21
6. Metode.....	23
6.1. Begrensninger og problemer underveis.....	23
6.2. Nye muligheter	24
7. Empiri.....	28
7.1. Innledning empiri	28
7.2. Misjonsfolk/långiver	28
7.2.1. Frogner Menighet.....	28
7.2.2. Normisjon	29
7.2.3. AMAS, Misjonsalliansen	30
7.2.4. Kolibri Kapital AS	31
7.3. Långivere.....	33

7.3.1. Ferd, Johan H. Andresen.....	33
7.3.2. Fearnley Finans, Paul Navestad.....	33
7.3.3. Storebrand, Jonas Ahlèn	35
7.4. Låntakere	36
7.4.1. Fire personer fra Aserbajdsjan:	36
7.4.2. To kvinner fra Ecuador:	36
7.5. Kort informasjon fra Grenada.....	39
7.5.1.....	40
Chris De Riggs, leder av privat Sektor i Finansdepartementet på Grenada.....	40
7.5. Avslutning empiri	40
8. Analyse og Drøfting	42
8.0. Innledning.....	42
8.1. Kritikken mot mikrofinans.....	42
8.2. Rentenivået i mikrofinans.....	45
8.3. Bistand versus mikrofinansiering	49
8.3.1. Forskjellen på nødhjelp, bistand og mikrofinans	49
8.3.2. Globalisering	51
8.3.3. Empowerment	52
8.4. Sosial Impakt/ Virkning.....	53
8.5. Diakonal profil	58
8.5.1. Hvor i mine funn, Empiri finnes den diakonale profil?	59
8.5.2. Overlappende konsensus.....	61
8.5.3. Håp.....	63
9. Avslutning	66
9.1. Oppsummering	66
9.2. Konklusjon.	67
10. Kilder.....	70
10.1. Bøker, artikler, oppgaver:	70
10.2. Internett-kilder.	72
10.3. Upubliserte kilder	73

1. Innledning:

I oppgavens første kapittel gjør jeg rede for problemstilling og hypoteser i forhold til temaet. Deretter går jeg inn i mikrofinans sin historie og bakgrunn, noe tallmateriale og forskning omkring tema er tatt med for å belyse saken. I innledningen til teorikapittelet har jeg med noen begrepsforklaringer. Teorien som brukes hentes fra John Rawls rettferdighetsteori, og Tomas W. Pogges mer globale vinkling på den internasjonale rettferdigheten. Guri Wiggen som har skrevet en norsk bok om mikrofinans har med noe mer om menneskeverdet.

Metodekapittelet tar for seg hvordan jeg har gått fram for å samle materiale for å skrive oppgaven. I Empirien skriver jeg om datainnsamlingen, hva som er kommet fram av informasjon ved hjelp av dybdeintervjuer i tre forskjellige kategorier. Disse ble satt sammen for å belyse problemstilling og hypotese. Dette er intervjuer med folk i misjonsbransjen, finansbransjen og lånemottakere av mikrokredittlån. I analyse- og drøftingsdelen har jeg tatt for meg 5 punkter. Oppsummeringen er en kort gjennomgang av materialet. I konklusjonen skriver jeg noe om hva jeg tenker om mikrofinans etter å ha jobbet med dette. Svar på problemstilling/hypotese skal komme fram underveis.

En del av boksitatene er hentet fra engelske bøker. For å gi en korrekt gjengivelse av uttalelser osv. ble det nødvendig at de ble gjengitt på originalspråket. Andre steder er innholdet fra bøkene oversatt, for å gi en bedre forståelse av innholdet.

1.1. Formål.

Mikrofinans er et interessant og omdiskutert tema. Meningen med å skrive om dette var å finne ut av om mikrofinans fortsatt har en misjon for de fattige i verden i dag, eller er kritikken mot mikrofinans og Mohammad Yunus så sterk og kanskje også riktig, slik at det ikke lenger er den rette måten å prøve å skape en rettferdig verden på. Vil mikrofinans være med på å gi økt selvrespekt og menneskeverd hos de fattige? Formålet er å finne ut om det er verdt å satse på mikrofinans.

1.2. Diakonal profil

Som del av et samfunn ønsker man å fordele ressurser, vise medmenneskelighet og nestekjærlighet gjennom handlinger som gjør at verden har en mulighet til å bli et bedre sted for alle. Plan for Diakoni understreker nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet. Den verdensvide kirke og global tenkning er nøkkelord, som skal bidra til å tenke utenfor vårt eget nærmiljø. (Kirkerådet, 2008) Formålet er å vise at arbeid med mikrofinans, kan ha en diakonal profil.

2. Prosjektets tittel /tema.

Mikrofinans

2.1. Problemstilling.

Hvordan kan mikrofinans være med på å gjøre verden litt mer rettferdig?

Hvilken effekt har mikrofinans på fordelingen av de grunnleggende godene?

Problemstillingene vil belyse om mikrofinans kan være en god metode å benytte for å gjøre verden litt mer rettferdig. Vil denne mye omtalte metoden være med på å gjøre en forskjell i verden i dag, eller vil man aldri kunne klare å bidra med de store forandringene. Kanskje holdninger og metoder som man i den rike delen av verden bruker for å beskytte sin egen økonomi vil hindre dette. Effekten av mikrofinans er noe som er med på å vise til om dette har hatt betydning for de fattige. Dersom det har ført til økt livskvalitet og større deltakelse i samfunnet på de premisser som er i det samfunnet de befinner seg i, så kan man si at effekten av mikrofinans er god. Belysningen av disse problemstillingene vil komme fram i oppgaven.

2.2. Hypoteser;

- *Mikrofinans er med på å bedre livet til de fattige i land som Bolivia, Ecuador, Columbia, Aserbajdsjan m. fler.*
- *Mikrofinans er en måte å hjelpe på som myndiggjør mottakeren av lånene. Gir mottaker av lånene økt selvrespekt. De blir selvstendige og får et bedre syn på seg selv som aktør i eget liv. Menneskeverdet blir styrket.*
- *Det er en diakonal profil i arbeidet med mikrofinans.*

Forskjellen på misjonsorganisasjonenes holdning til arbeidet med mikrofinans og investorenes holdning til nesten samme type arbeid vil komme fram i oppgaven. Måter disse to kan samarbeide på er også interessant for mikrofinans sin framdrift.

Med diakonal profil menes at det er en dypere kristen refleksjon bak det man gjør. Det at man har et ansvar der få eller ingen bryr seg, står sentralt i dette. Denne omsorgen for sin neste vises gjennom nestekjærlighet. Grunnleggende verdier som respekt og gjensidighet for alle mennesker skal gjelde for at man skal kunne kalle det for diakonalt arbeid.

3. Bakgrunnsmateriale/ Historikk.

Mannen som startet det hele og fikk mikrokreditt opp på agendaen er Mohammad Yunus. Mohammad Yunus opprettet Grameen Bank i Bangladesh i 1976 for å kunne gi lån til fattige mennesker slik at de kunne starte små prosjekter. Yunus innførte mikrokreditt og for dette fikk han Nobels Fredspris i 2006. Lederen av Nobelpriskomiteen; Ole Danbolt Mjøs, sa i sin tale til Yunus. «Mikrokreditt er utvikling nedenfra og det fremmer demokrati og menneskerettigheter. På engelsk betyr ordet “credit” å stole på. Almisser ødelegger initiativ hos de fattige» (Danbolt Mjøs, Ole 24.mai 2011). I sin bok forteller Mohammad Yunus at han måtte ut av sitt akademiske liv, da han ønsket å forstå realiteten rundt fattige menneskers eksistens. Han tok for seg en bestemt landsby, Jobra, som var i nærheten av Universitetet. Han studerte folket i landsbyen Jobra. Han lærte alt han kunne om landsbyen, men begynte etter hvert å føle avmakt overfor alle disse sultne og fattige menneskene. Motivasjonen for å finne en måte å hjelpe oppstod. Han begynte å intervju folk i landsbyen. I boken hans er det gjengitt et intervju med en kvinne som levde av å selge bambus. Hun måtte betale *fem taka* (22 US cents) for bambusen. Disse pengene lånte hun fra mellommenn, deretter måtte hun selge sitt bambusprodukt og betale tilbake det hun skyldte. Hun solgte det ferdige produktet for *fem taka og 50 paisa, og fikk 50 paisa* i profitt (2 US cent). Mohammad lånte henne penger slik at hun unngikk mellomleddet, og kunne kjøpe bambusen selv. Dermed fikk hun en betydelig større andel av inntjeningen selv. Etter hvert tjente hun 2 US dollar pr dag, som var en betydelig forbedring. Kvinnen betalte tilbake det hun hadde lånt, for hun ville ikke ha veldedighet. Dette ble starten på Mohammad Yunus tanke om mikrolån til fattige mennesker, som et alternativ til ren veldedighet og bistand. Det er viktig å myndiggjøre den som tar imot lånet, og med dette bygge opp deres verdighet og livskvalitet. (Mohammad Yunus, s.4-9). Dette handler om selvspekt, og å ha den stoltheten det er å klare seg selv i livet og ikke være avhengig av veldedighet.

Kvinner er en sentral del i arbeidet med mikrokreditt, fordi de tenker ofte mer på andre rundt seg. Kvinner må være med på å skape den økonomiske vekst på likefot med menn. I Bangladesh kunne kvinner, i prinsippet, ikke låne penger i en bank, uansett hvor velstående de var. De måtte alltid ha tillatelse fra sin mann, og banken insisterte på å diskutere lånet med mannen. (Mohammad Yunus, s 87). Yunus sier videre at det å være fattig i Bangladesh er tøft, men det å være en fattig kvinne er enda tøffere. De strever svært hardt for å komme ut av fattigdommen. Yunus er opptatt av å hjelpe spesielt kvinner ut av fattigdommen, han mener

de utgjør et større bidrag for familien og samfunnet de lever i. Mikrolån til kvinner er derfor en god løsning, og i mange tilfeller er det bedre enn å gi det til menn. (Yunus 1998, kap.10)

I innledningen til «Fra almisser til verdighet» (Wiggen 2005), sier Mohammad Yunus:

“Vi kan utslette fattigdommen i verden. Mikrokreditt fremmer entreprenørskap og setter hver enkelt fattig, spesielt kvinner i “førersetet i egne liv”.(Wiggen 2005, s.6)

Han snakker videre om at de ville prioritere kvinner, fordi man ser at det gir større innvirkning på hele familien, og barna får automatisk fordel av dette. Lånet utnyttes varsomt, på en best mulig og effektiv måte (Wiggen, s.84). Mohammad Yunus understreker at mikrokreditt er et redskap for å fjerne fattigdom. De trenger støtte fra Verdensbanken, FN, NORAD og private organisasjoner og fra enkeltindivider for å nå sine mål (Wiggen, s.6). I AMAS (Alliance Microfinance AS) sitt prosjekt i Vietnam er kvinneandelen 100 %, (Andersen 2012, 2.10) Misjonsalliansen gjennom AMAS, forteller at de fleste lån går til kvinner, men også til menn. Normisjon, Nils Magnar Sture, informerer at i Bangladesh er kvinneandelen på over 90 %, i Aserbajdsjan er den på 40 %. (Viator Aserbajdsjan, Annual report 2010)

Yunus hevder videre at mikrokreditt er et pålitelig redskap for å fjerne fattigdom, og han tror man kan fjerne fattigdom helt. Når det gjelder samarbeid med de store organisasjonene vil jeg vise til intervju med Marianne Nybråten, som driver med misjonsprosjekt i Normisjon. Hun forteller om innsamlingsaksjoner, der målet er å samle inn penger til mikroprosjekter. De betaler en egenandel og får dekket resten av NORAD. Hun forteller at de som skal låne pengene må komme med et prosjektforslag. Det viser seg at kvinner har ofte de beste prosjektene. Poenget er å hjelpe de som ikke har mulighet til å få lån noe annet sted. Dette betyr mulighet til et ærlig arbeid. (intervju med Marianne Nybråten) Det er rettferdig å forskjellsbehandle i visse tilfeller, da det er snakk om sjanselighet og handlinger til fordel for de svakerestilte. Se teorikapittelet om Rawls fra s. 16. og Pogge om politisk deltakelse s.18-20. Mikrokreditt har hatt økende vekst siden Grameen Bank startet i 1983. Forprosjektet startet noe før i 1976 som et forsøksprosjekt. Grameen Bank er nå verdens største bank for fattige, de har pr 2005, 4,48 millioner låntakere, der 96 % er kvinner. ¹

De fattige eier banken gjennom sine innskudd. Resten eies av regjeringen i Bangladesh. Tilbakebetaling er et individuelt ansvar, og i de fleste tilfeller fungerer dette uten at man må gripe inn med overordnede sanksjonsmidler. Banken krever ingen økonomisk eller materiell

---

¹ Dette er tall fra Bangladesh i 2005, tall fra Aserbajdsjan viser at om lag 35 – 40 % er kvinner. Wiggen 2005, s. 16 og Viator Aserbajdsjan Annual Report 2010.

garanti, men låntaker bør tilhøre en medlemsgruppe på minst 5. (Wiggen 2005 s.16) Rentene er på 20 -22 prosent for inntektsgivende lån, 8 % for husbanklån, 0 % rente for tiggere. Etter nærmere undersøkelse i mine funn ser man at renten er på alt fra 3 -10 % (Viator Aserbajdsjan) til 24-36 % (Bateman, 2010 s.56) Dette kommer jeg tilbake til i Analysedelen s. 44- 48. Dette er høye renter, men det skyldes at kostnadene med å administrere 100 dollar i utlån er like dyrt som å administrere 10 000 dollar. Banken baserer seg på en filosofi som handler mer om mennesker enn om penger. Den handler om å stole på folk og verdsette deres evner til tross for deres fattigdom. Mohammad Yunus sitt opprinnelige ønske, var å hjelpe fattige til å overleve på eget arbeid, og få utbytte av egen arbeidsinnsats. En av forskjellene på mikrofinansbank og konvensjonell bank er at i en konvensjonell bank går kunden til en skranke i banken når han/hun vil noe. I en mikrofinansbank sender banken en kundekonsulent til kunden. I mikrofinansbanken er kunden en aksjeeier, og man gir kunden tilbake overskuddet. I en kommersiell bank er fokus først og fremst på høy avkastning til sine aksjeeiere. Mikrofinansbanken ønsker ikke bare å betale tilbake i form av penger, men i form av å gi bedre hushold og øket levestandard. Grameen betyr landsby, det er derfor landsbyens bank. (Yunus, 1998, s.118-119)

Empirien i denne oppgaven og case for Normisjon og Misjonsalliansen viser at mikrokreditt har gitt positive resultater som har gjort låntakere levedyktige etter at de har startet små bedrifter. Etter hvert har de kunnet ekspandere og blitt til større enheter. Andre positive eksempler er grupper av kvinner som har gått sammen om å låne penger til symaskiner og startet systue. I en brosjyre fra Misjonsalliansen fortelles det at det ofte er ekstra vanskelig for kvinner å ta opp lån. Når de går sammen og tar opp et felles lån som gruppe og garanterer for hverandre, står de sterkere. Gjennom Diakonia Frir, som er Misjonsalliansens mikrokredittinstitusjon i Bolivia, har kvinner kunnet låne penger til sine gruppeprosjekter. Slik har arbeidsplasser i Bolivia blitt skapt. Brosjyren forteller at 99,38 % betaler tilbake helt etter planen (Misjonsalliansen, Frogner Menighets misjonsprosjekt, se vedlegg 6)

Mohammad Yunus har en drøm om at vi kan skape en ny verden uten fattigdom. Han sier at;

«Vi kan det på samme måte som vi kan skape selvstendige uavhengige stater og demokrati, fri markedsøkonomi, og likhet mellom stater. Det vil ikke bli en perfekt verden, men det vil være det som er nærmest idealet. Vi har allerede klart å skape en verden uten slaver, uten polio og apartheid. Vi må nå jobbe for å skape en verden vi kan være stolte av».(Yunus, 1998, s. 289)

I den senere tid er det kommet kritikk mot mikrofinans, og det blir sådd tvil om dette er den rette metoden til å få bukt med fattigdommen. Tvilen handler om rentedebatt og grådighet blant mikrofinansinvestorer. Dette vil jeg komme tilbake til i Analysedelen, s.41-48. Yunus ble oppsagt fra sin jobb i Grameen Bank på grunn av kritikkverdige forhold. Statsministeren i Bangladesh, Sheikh Hasina har sagt at:

«Han behandler Grameen Bank som sin egen personlige eiendom, og at banken suger blodet ut av de fattige». «Han skal ha overført 608 millioner kroner som var gitt av Norge, Sverige og andre land til et nytt selskap han hadde etablert. Selskapet hadde andre formål enn mikrokreditt til fattige kvinner.»(NTB 3.3.2011)

Målsettingen for Mohammad Yunus var i utgangspunktet å gi kvinner en bedre sjanse enn de hadde fra før. Hans motiv for å opprette Grameen Bank og mikrofinans som metode, var å myndiggjøre folk og da særlig kvinner som hadde dårlige muligheter fra før. Kravet om selvrespekt gjorde målet tydelig. For at disse menneskene skulle få selvrespekt og verdighet trengte de å bli vist tillit og respekt. Gjennom lån hos mikrofinansbanker ble det vist dem tillit og respekt, som ble gjengjeldt med å betale tilbake i rett tid. Myndiggjøring er en del av det å vise rettferdighet, ved at man behandler hverandre som likesinnede parter. Som mennesker fortjener alle en rettferdig sjanse i livet, til å lykkes med det de gjør, og til å forsørge familien sin.

Definisjonen til diakoni ble gjort om fra å være en tjeneste vi gjorde for de andre, til en mer likeverdig definisjon der respekten for mennesker kommer tydeligere fram. Tidligere beskrev man diakoni som ”kirkens medmenneskelige omsorg og fellesskapsbyggende arbeid og den tjeneste som i særlig grad er rettet mot mennesker i nød” (Kirkerådet 1988/1997:8). Nå legges det vekt på likeverdighet og gjensidighet, som står sentralt i vår diakoniplan (Kirkerådet, 2008). Det vesentlige er at det ikke skulle være noe vi gjør for dem, men at vi er likeverdige parter. Her handler det om respekt og rettferdighet.

Gud viser alle mennesker godhet, og gir oss bud om at vi skal elske hverandre. Bibelen forteller oss om vårt forvalteransvar, og advarer mot for sterk pengedyrkelse. Det oppmuntres til å dele med de fattige, og til å være en god neste. (Luk.10, 12, 16, 19 og. 21)

Dette er ord som sier at vi skal vise storsinn, mot vår neste. I disse utdragene fra Bibelen kan vi finne noe om rettferdighet, det handler om å vise samme sinn mot både våre nære venner/familie og de vi ikke kjenner. Gud selv viser sin rettferdighet ved at han gjør regnskap for hva man har gjort, eventuelt ikke gjort. Gud krever mer av oss enn at vil bare skulle elske de som er glad i oss fra før. I dette finnes det en global tanke om å se utover våre egne

grenser. Jesus sier i (Fil. 2,5) at vi skal vise det samme sinnelag som han. Dette er store ord, og store forbilder.

4. Forskning/tallmateriale om mikrofinans.

4.1. Informasjon og tall fra Misjonsorganisasjonene

Misjonsalliansen har gitt lån til fattige mennesker som ikke er kredittverdige i tradisjonelle banker i 20 år. Diakonia FRIR i Bolivia, D-MIRO i Ecuador og MOM (Mekong Organization of Microfinance) i Vietnam har hatt stor vekst de siste årene, og kompetansen er bygget opp lokalt, med lokal ledelse og ansatte. Det har i tillegg skjedd en betydelig profesjonalisering av dette finansmarkedet. AMAS er Misjonsalliansen sitt mikrofinansselskap. AMAS har tett oppfølging av kontrollfunksjon overfor driften av institusjonene. Bankene i Sør-Amerika har til sammen 400 ansatte, mens MOM i Vietnam fremdeles er i utviklingsfasen og har ca. 30 ansatte. I 2010 har AMAS en samlet forvaltningskapital på 72 millioner USD og betjener totalt mer enn 100 000 kunder. Ringvirkningene er mye større, kjernefamilier, storfamilier, nabolag og lokalsamfunn blir også berørt når mennesker får lån, og mange fattige gründere ansetter folk i nabolaget i sine små bedrifter (Misjonsalliansen, AMAS).

Den gjennomsnittlige lånetiden er 1 år for mikrokredittlån (Clausen, 2002 s.2-3, Guidelines for appraisal and monitoring of microfinance projects). Det oppstår gjerne noen problemer underveis, disse skyldes ikke bare lånemottakeren, men også kundekonsulenten. For at prosjektene skal være bærekraftige, må de klare tilbakebetalingen innen en viss tid. Her er det opp til kundekonsulenten å gi god veiledning og eventuelt å tilby kurs. Virkningen kan måles av det arbeidet som giveren mikrofinansinstitusjonene (MFI) gjør. Det er ikke kun opp til den fattige å gjøre så godt han kan. Kundekonsulentene, MFI må også ta dette seriøst, da det er verdifulle penger/ og ressurser. Det er menneskene som er ressursene, de fortjener respekt.

Normisjons vårgaveaksjon i 2010 hadde tittelen «Løsningen er mikrokreditt». Lapper ble sendt rundt i 14 000 postkasser. Målet var å samle inn 1.3 millioner kroner under kampanjen som setter fokus på en rettferdig utlånsordning til fattige i korrupte land. De samarbeider med blant annet Viator i Aserbajdsjan, som hadde disse mål og resultater:

	Mål	Oppnåelse
Antall utlån pr måned	125	94
Budsjett	900 000 USD	819 012 USD
Kvinneandel	40 %	35 %
Øke kapital	240 000 USD	223 884 USD

(Annual Report 2010, Viator Micro Credit Aserbajdsjan)

Dette viser at Viator og Alliance Microfinance, som mikrofinans aktører er seriøse. De driver med resultatmåling for å forbedre seg. Viator fungerer, slik jeg forstår, som en bank for bankene innenfor mikrofinansinstitusjonene. De holder kurs for sine kunder og sine ansatte for å oppdatere dem innenfor businessfaget. De vil vise med rapporter, hva de har fått til i løpet av årene. For spesielt interessert viser jeg til litteraturlisten og websiden.

Viator's samarbeidspartnere er;

- Norwegian Humanitarian Enterprise (NHE). De er en del av Normisjons organisasjon. Viator startet som et prosjekt under NHE. De samarbeider fortsatt tett med dem i businessopplæring.
- I tillegg samarbeider de med Aserbajdsjan Microfinance Association (AMFA). NHE var grunnlegger av AMFA og Viator fortsatte å være et aktivt medlem. AMFA er en konstant kilde til uvurderlige råd og oppmuntring.
- Det er enda flere samarbeidspartnere her som blant annet jobber med businessopplæring og markedsføring på internett.

Viator fikk en pris for sitt arbeid, Financial Transparency Award. (Annual report 2009, ICDP)

Ifølge Integrated Community Development Program (ICDP) i Bangladesh 2009 så er det overordnede utviklingsmål for SWF (Sancred Welfare Foundation), en avdeling i Bangladesh:

«To share and show the love of Jesus Christ through Empower and enable the poor, landless and indigenous so that the quality of life for these people, their families and village will be improved and they will be better equipped for life for these people, their family and village will be improved and they will be better equipped to meet their daily needs.»(SWF, Annual Report 2009).

Målet for prosjektet er at de fattige, de marginale grupper av folket, skal få et bedre liv og et opprettholdbart samfunn. Vi ser her at den diakonale profil står sentralt i deres visjon. For å få til dette er målsettingen å;

- Redusere sykkelighet og dødelighet
- Bedre inntekter og muligheter
- Redusere miljømessig degradering og forsterke planting av biodynamisk mangfold
- Sikre sosial rettferdighet for svake grupper og jobbe for likhet mellom kjønnene. (rettferdighetsprinsipp, sjanselighet)
- øke selvrespekten hos folk
- Styrke statens servicelevering til fattige og marginaliserte grupper (Annual Report SWF 2009, s. 3)

Etter nærmere undersøkelse har jeg funnet ut at det er 11 menigheter, i Norge, som har valgt mikrofinans som sitt misjonsprosjekt. (Solveig Skaug, Misjonsalliansen.)

4.2. Informasjon om investorenes mikrofinansfond

NMI, Norwegian Micro Finance Initiativ, ble initiert og startet av Johan H. Andresen som er konsernsjef i Ferd AS. Ferd AS er et norsk finanskonsern med virksomhet konsentrert om aktivt og langsiktige eierskap, i sterke selskaper med internasjonalt potensiale (Ferd's hjemmeside). NMI investerer direkte og indirekte i mikrofinansinsitusjoner ved å yte egenkapital, lån og/eller avgivelse av garantier. De driver også med kompetansebygging. De opererer kommersielt og vektlegger å gi attraktiv avkastning både for giveren og mottakeren. MNI består av to Fond, NMI Frontier Fund og NMI Global Fund, i tillegg til den faglige bistanden. Samarbeidspartnere er DNB, KLP, Norfund og Storebrand. Den totale kapital er på 600 millioner kroner. Av dette kommer halvparten fra offentlig sektor, og halvparten fra andre aktører. Utenriksdepartementet, gjennom NORAD, bidrar med ca. 8 millioner kroner til virksomhetens «Faglig bistand». Ferd AS ønsker å bidra med en blanding av kapital og kompetanse. Hos Ferd inngår mikrofinansinvesteringen i NMI Ferd Ekstern Forvaltnings portefølje der Johan H. Andresen er styremedlem. Visjonen er å styrke fattiges økonomiske stilling i utviklingsland. De ønsker å gi de fattige et bærekraftig grunnlag, basert på arbeid og velferd (NMI Ferd's Sosiale Entreprenører).

Hos Storebrand understreker de at mikrokreditt er bankvirksomhet og ikke veldedighet (Det norske mikrofinansinitiativet – Storebrand).

Når det gjelder tall og forskning som gjelder fra lånemottakernes/de fattiges side, vil jeg vise til den empiriske delen av oppgaven, der jeg tar for meg svarene fra mikrolånemottakere, s.35-37.

Avsnittet om sosial impakt/virkning i analysen sier en del om effekten av mikrofinans, s.52-57.

5. Teori.

5.1. Innledning, Begreper

Mikrokreditt – Mikrofinans. I starten av dette prosjektet var det mikrokreditt som var mitt tema. Temaet ble gradvis endret til mikrofinans, fordi det ikke lenger handler kun om kreditt, dvs. å låne ut penger. Mikrofinans brukes til mye mer, som til å gi bistand til skolegang, til spareordninger og annen økonomisk bistand. Fra 1990 årene ble den videre definisjon mikrofinans mer brukt. (Bateman, 2010)

Mikrofinans ønsker å gjøre noe i forhold til menneskerettigheter, som uttrykk for universell rettferdighet. Det er en menneskerett å få lov til å forsørge sin familie. Politikerne er med på å sørge for at folk får sine rettigheter, som hus, hjem, mat klær osv. De har et ansvar for å gi folket det de trenger.

Mikrofinans handler om en verdig måte å fordele godene i verden. En rettferdig måte, fordi mottakeren er med på aktivt å gjøre noe med sin egen livssituasjon. Menneskeverdet blir dermed styrket på en måte som er med på å sette mottakeren av mikrokreditt i en bedre situasjon enn før. Det viser seg at de får økt selvtillit av dette. Dette er med på å redusere noe av urettferdigheten vi har i verden i dag. Respekten for seg selv og det de får til, står i sammenheng med følelsen av menneskeverd.

Fattigdom er et begrep som defineres på ulikt vis ut ifra hvor man befinner seg. Mennesker som ikke har nok mat, klær og husly eller mulighet til skolegang, ansees for å være de fattigste av de fattige. Det er gjerne disse man ønsker å hjelpe når man tilbyr mikrokreditt/mikrofinansiering. Det er likevel noen tall i forhold til gjennomsnittsinntekt som avgjør om du er under fattigdomsgrensen. Å være fattig i India, Bangladesh, Ecuador, Aserbajdsjan er noe helt annet enn å være fattig i Norge. I vår egen del av verden er den som har under 60 % av gjennomsnittsinntekten i landet, regnet som fattig. OECD (Organization for Economic Cooperation and Development) viser til at 50 % under gjennomsnittsinntekten regnes som

fattigdom i Europa. Dette kalles relativ fattigdom. Man er fattig i forhold til det samfunnet man lever i. (Henriksen og Sommerfeldt 2005, s.162) Dersom en familie i Norge, ikke har råd til å sende sine barn på skoletur, kino med venner, bursdagsbesøk, eller på ferie, så regnes det som fattigdom hos oss. En annen måte å måle det på er å regne de som tjener mindre enn minstepensjonistene (Henriksen og Sommerfeldt 2005, s.162). Man antar at om lag 5 % av Norges befolkning er under fattigdomsgrensa. Ellers er den generelle definisjon på fattigdom, den økonomiske fattigdom, det vil si mangel på penger, materiell nød. FN- sambandet definerer fattigdom som å overleve på under en amerikansk dollar om dagen. Det vil si mellom fem og syv kroner. I følge OECD er det økende fattigdom. Måten å løse det på er gjennom inntektsøkning hos de fattige (internett informasjon om OECD). FN-sambandet hevder at de fleste fattige i verden er kvinner, likestilling blir dermed også en samfunnsøkonomisk sak som må kjempes for. Mikrokreditt blir her nevnt som en av måtene å bekjempe fattigdommen på. (Fattigdom i Norge, fra internett) De som lider mest under fattigdom er barna, ved å gi barn utdanning og kunnskap kan de komme seg ut av fattigdom og være med på å bygge et bedre samfunn (Barn og fattigdom, Redd Barna). Gjennom mikrofinans kan familier få støtte til å gi sine barn skole/utdanning. En annen definisjon på fattigdom sier at fattigdom innebærer mangel på anstendig levestandard som begrenser menneskers mulighet til å ha innflytelse over sitt eget liv. Dette er sosial fattigdom. (Globalis, FN-sambandet) Dette kan gjelde både i rike og fattige land. Bateman's definisjon på fattigdom er; «Fattigdom er ikke bare mangel på inntekt, det er mangel på inntekt når man trenger det.» (Bateman, 2010 s.25) Fattigdomsbegrepet avhenger av det totale målet av ressurser, kriteriene for hvordan denne grensen trekkes er det ingen tydelige kriterier for. (Borgeraas 2002) (IBID)

Fattigdom sett i forhold til rettferdighet, gir et blikk på urettferdigheten som rår. Når folk lever i fattigdom og andre i overflod, så krever det mye arbeid for å påvirke til en universell rettferdighet.

Når begrepene nord og sør dukker opp, sikter jeg til at landene i sør, som Afrika, Asia, Sør Amerika og Sør Europa hører til blant de som har mindre økonomiske fordeler framfor delen i nord som består av USA, Nord Europa og Nord Amerika ellers. Konflikten mellom nord og sør er noe som gjenspeiles i arbeidet for å fordele godene mellom disse delene av verden.

Rettferdighetsprinsippet står sentralt når det gjelder mikrofinans. Mikrofinans handler om å dele på godene slik at flere mennesker får en rettferdig sjanse i livet sitt. Noen ganger handler

det om å gi noen fordeler framfor andre som i sjanselighet der de svake trenger å få noen fordeler for at de skal få en sjanse til et noe mer rettferdig liv.

I vår verden er ikke godene likt fordelt, noen er født i deler av verden hvor det er god økonomisk styring, og god vekst. I andre deler av verden opplever man flere naturkatastrofer, og et samfunn preget av korrupsjon. I tillegg må disse landene leve med at den rike delen av verden dumper sine varer hos de fattige landene og ødelegger deres økonomi. Når det gjelder Global rettferdighet handler dette om at den rike delen av verden har et moralsk ansvar overfor resten av verden.

5.2. John Rawls: Rettferdighetsprinsippet.

John Rawls f.1921, amerikansk filosof, var en av de store tenkerne i vår tid. Han var spesielt opptatt av rettferdighet, likhet og frihet i samfunnet. (Rawls 2003 s.18) Han har skrevet flere bøker, blant annet «A Theory of Justice» (1971) og «Justice as Fairness, A Restatement» (2001). I disse bøkene tar han for seg ulike rettferdighetsprinsipper, bl.a. frihetsprinsipper, sjanselighetsprinsippet og forskjellsprinsippet. “Enhver kvinne og mann, fattig og rik – skal ha samme mulighet til å nå fram i de ulike køene som fins.”(Johannessen, 2007 s.151) Han hevder videre at enkeltmennesket ikke kan forstås uavhengig av et fellesskap, man er del av et fellesskap. Situasjonen og den historien man er en del av, er med å påvirke valget. (Feiring, 1992,DUO) Som menneske ønsker man å være en del av et rettferdig system, av et sosialt samarbeid.

I boken “ A Theory of Justice”, 1971 utvikler Rawls sine rettferdighetsprinsipper, men han er også opptatt av noen grunnleggende verdier som ethvert menneske trenger å ha. (Rawls 2003, s. 103). Folk er opptatt av verdier, preferanser og primærgodene, de er helt grunnleggende, derfor primærgoder. Uten å ha dekket de grunnleggende behov, vil ikke mennesker klare å komme videre. Her vil jeg tilføye at behov for mat, klær og husly er også blant de grunnleggende behov. Disse behov må stilles i det minste samtidig som Rawls primærbehov stilles. Verdien av sosial rettferdighet er det som bærer et sosialt fellesskap. Primærgodene er vesentlige for å realisere sosial rettferdighet.

Rawls er opptatt av primærgodene og gir en enkel presentasjon av dem;

1. «De grunnleggende friheter og rettigheter; tankefrihet, samvittighetsfrihet og så videre..
2. Bevegelsesfrihet og fritt yrkesvalg ut fra et variert utvalg av muligheter
3. Makt og privilegier knyttet til stillinger som innebærer myndighet og ansvar.

4. Inntekt og formue
5. Det sosiale grunnlaget for selvrespekt.» (Rawls 2003 s.122)

Primærgodene relaterer seg til de ulike prinsippene om rettferdighet hos Rawls, blant annet prinsippet om at de sosiale og økonomiske ulikheter skal oppfylle to betingelser. De skal knyttes til stillinger og posisjoner som er tilgjengelige for alle. På denne måten sikrer det sjanselighet, (alle skal ha lik sjanse f. eks. uansett kjønn) og det skal sikre de dårligst stilte i samfunnet (forskjellsprinsippet).

«Rawls' rettferdighetskriterium består således av to prinsipper, der det andre er splittet i to.

1. Frihetsprinsippet: Enhver har det samme, ukrenkelige krav på et tilfredsstillende sett av like grunnleggende rettigheter, som er forenlig med alle andres tilsvarende sett av rettigheter.
2. Prinsippet om sosiale og økonomiske ulikheter: Det andre prinsippet består av to betingelser for hva slags sosiale og økonomiske ulikheter som kan forekomme over tid. Rawls betegner ofte disse to betingelsene som to forskjellige prinsipper:
  - a. Prinsippet om sjanselighet:
De sosiale og økonomiske ulikhetene som finnes, må være knyttet til sosiale posisjoner – stillinger og yrker – som er likt tilgjengelig for alle med samme evner og vilje til å bruke evnene.
  - b. Forskjellsprinsippet:
Sosiale og økonomiske ulikheter må fremme de dårligst stiltes kår.» (Føllesdal, 1998 s. 444)

Rettferdighet handler om rett og galt, og fordeling av goder. I «Godt-rett-rettferdig» (Johannessen m.fl. 2007) snakker man om ulike former for rettferdighet. Man har rettferdighet som lovoppfyllelse, rettferdighet som rett fordeling, rettferdighet som likevektig bytte og rettferdighet som rimelighet. Fordelingsrettferdighet er kanskje det mest grunnleggende og utfordrende vi snakker om innenfor rettferdighetsprinsippet. Fordelingsrettferdigheten tar for seg hvordan goder og byrder i samfunnet fordeles. Det gjelder innenfor den økonomiske struktur, familiestrukturen og samfunnsstrukturen (Rawls 2003, s.17-18). Mitt fokus er på den økonomiske struktur, men disse strukturene henger sammen og danner en helhetlig oppfatning av samfunn og individ, og på den måten ser jeg de i sammenheng. Det er i lys av dette jeg vil undersøke mikrofinans. Kan mikrofinans være med å fordele noen av godene og lempe på noe av urettferdigheten vi har i verden i dag? Det handler om fordeling av samfunnsressurser og hvordan politikerne kan være med på å øke rettferdigheten ved å gjøre de rette bestemmelser for sitt samfunn.

Rawls hevder også at ulikhet kan være akseptert, dersom det er til fordel for de svakest stilte. Forskjellsprinsippet går ut på at man behandler folk ulikt for å få den som er dårligst stilt til å

komme best mulig ut. I følge forskjellsprinsippet kan man forskjellsbehandle og velge f.eks. den som trenger jobben mest. Man må i noen tilfeller starte med ulikhet for at det skal bli rettferdig etter hvert. (Rawls, 2003 s.126) Likeverd og frihet er begreper som Rawls legger spesielt vekt på. Forskjellsprinsippet er et rettferdighetsprinsipp. Innenfor mikrofinans kan man bruke dette ved å la folk med et dårlig økonomisk utgangspunkt, få et lån der de får en sjanse til et anstendig liv i det økonomiske samfunn.

Med mikrofinans forsøker man å utjevne forskjellene på fattig og rik. Man forsøker å gjøre den minste biten av kaka så stor som mulig. Med dette mener jeg at hvis vi skulle fordele verdens goder som en kake, vil vi ikke klare å dele likt. Vi må sørge for at de minste delene av kaka blir så store som mulig. Her er tanken at de fattige som dessverre får den minste del, skal få så mye som mulig. Det betyr at minimumsstandarden skal være høyest mulig, - i den forstand at den dårligst stilte i det minste får et anstendig liv. Rawls er også inne på dette med selvspekt, som han hevder er et primærgode. Vårt selvbilde og vårt egenverd er med på å hjelpe oss med å finne oss selv og ha en plan i livet.(Rawls 1999 s. 386)

De som deler ut mikrokredittlån ønsker å gi kvinner et fortrinn framfor menn, med den virkning at kvinnene får en lik sjanse i forhold til menn. Kvinner har vist en bedre evne til å bruke lånene positivt, i forhold til menn som oftere kan vise seg uansvarlige. Her snakker vi om en forskjellsbehandling, som forskjellsprinsippet aksepterer for å la kvinnene få en sjanse de ellers ikke ville hatt. De har også funnet at kvinner bidrar på en positiv måte, fordi de tar et større ansvar for sin familie, enn menn gjør, ved å la pengene strekke til fler.

5.3. Thomas Winfried Pogge.

Global rettferdighet.

Thomas Winfried Menko Pogge, (f.1953) er en tysk/amerikansk filosof, som for tiden leder et Global Justice Program. Han er professor i filosofi ved Yale Universitet i USA og han er medlem av «The Norwegian Academy of Science and Letters».

Pogge kritiserer de rike og sterke landene, for å utnytte de fattige med avtaler som kommer til de rike landenes fordel. De rike landene har derfor et ansvar for den fattigdom og undertrykking som finner sted i verden. De er med på å opprettholde skjevheter i verden. Eksempler på dette er lån som gis til fattige land til kjøp av våpen som produseres i den rike verden. Den rike verden tjener på våpensalg, samt på lånene, mens det i den fattige den av verden resulterer i krig og konflikter. Dermed får folk som ikke burde hatt makt, for stor innflytelse, noe som opprettholder undertrykking og fattigdom. Pogge mener vi burde se på de

globale reglene og hvilken effekt dette har på fenomenet fattigdom. (Pogge 2001, s.2) Pogge understreker det moralske aspekt som ligger i dette at de rike land har et ansvar for de fattige.

Pogge er opptatt av fattigdommen i verden, og at det er alt for mange som dør på grunn av fattigdom. Dette har vi i den rike del av verden et ansvar for. Vår innsats må ikke la seg svekke fordi den globale fattigdomer så stor. Våre prioriteringer innenfor staten og utenrikspolitikken bør være med på å forme global institusjonell orden (Pogge 2001, s.5). Pogge refererer eksplisitt til mikrokreditt når han skriver om micro-lending i boken, «Real World Justice» (fra Kindle utgave location 580). Dette viser at han var inne på tanken om en slik ordning om å låne ut penger til fattige på en rettferdig måte.

Pogge var en av Rawls "disipler», selv om han nok vil si at han midt på 1990-tallet egentlig brøt med Rawls. Han trakk Rawls prinsipper et godt stykke lenger enn Rawls kunne gå med på. Pogge var mer opptatt av internasjonal rettferdighet enn Rawls.

Fattigdom er den største årsak til menneskelig nød i dag. Det å redusere fattigdommen er ikke lett, men som del av den rike verden har vi et ansvar overfor våre medmennesker. Pogge er sterk tilhenger av at politikken må bidra til å løse fattigdomsproblemet. Politikerne må iverksette tiltak som virker fattigdomsreducerende.

En som fulgte opp dette i Norge var Johan H. Andresen. (2006)

Han skrev i et åpent brev til Statsminister Stoltenberg, en oppfordring til oss som nasjon. Andresen ønsket at vi skulle bli verdens største og beste mikrofinanslångivere. Norge er et land med svært god økonomi. Vi kan være med på å jevne ut urettferdigheten. Norge kan opprette et Fond som investerer i Mikrofinans. Dette vil ikke være en kostnad, men er investering som vil gi Norge avkastning. Fondet vil være nyttig for Utenriksdepartementet og utviklingsministeren vil kunne kvalitetssikre det de investerer i. (Andresen, 9.des.2006) Gjengitt i Aftenposten.

Som nevnt trekker Pogge det litt lenger enn Rawls i dette med at alle har rett til en minimumsstandard av menneskelighet og rettferdighet. Pogge mener at det ikke burde komme an på hvor i verden man er født. Slik det er i dag, er dette den store forskjellen. Er du født i en del av verden med fattigdom, så har du simpelthen ikke adgang til de samme nødvendige godene som de har i den rike delen av Verden (Nord – Sør). I teorien med global rettferdighet må vi opprette en form for organisasjon som omfatter verdensvide institusjoner. Vi må opprette en teori med internasjonale relasjoner basert på ordning med lov og fred. (Kersting

1997, 292 fritt gjengitt og oversatt, Pogge 2001, s.211) Dette er utopisk, men det er et ønske for verden, at man streber mot dette, i følge Pogge.

Det viktige er å komme ut av fattigdommen. Det er en menneskerettighet å ha et verdig liv uten fattigdom. Det betyr at man må kunne forsørge familien, for å klare dette trenger man i noen tilfeller å låne penger. Moralsk sett er det en menneskerett å kunne låne penger for å leve et verdig liv, i følge Pogge. Mikrofinans er med på å gi mennesker disse rettighetene, slik at de på en verdig måte kan forsørge seg og sin familie og bli en likeverdige del av det samfunnet de bor i. De sosiale og økonomiske rettigheter er nevnt under Rawls.

I boka: “World Poverty and Human Rights” skriver Pogge om at samfunnet og politikerne har et ansvar for å sikre at menneskerettigheter blir innlemmet i de fundamentale lovtekstene og at de blir regulert av et effektivt juridisk system. Med dette forstår jeg at han igjen vil understreke viktigheten av at politikerne er med på å lage et system som sikrer menneskerettigheter innenfor hvert sitt land. De som bryr seg om menneskerettigheter vil lage lover som stemmer overens med dette og iverksette regler som bygger opp under disse prinsipper. Det er etikken som ligger til grunn for moralen om hvordan vi oppfører oss i livet. De som ønsker økonomisk vekst vil lage lover og regler som stemmer overens med menneskerettighetene. Dette burde lede til rettferdighet i den sosiale institusjonen som mennesker befinner seg i (Pogge 2002 s.71-72). Mangel på institusjoner som sikrer menneskerettigheter er et problem og gjør arbeidet med menneskerettigheter for det globale samfunn vanskelig.

5.4. Wiggen; Fra Almisser til verdighet.

Menneskeverdet.

Låntakeren i mikrokreditt er ikke en som lever av almisser. Forholdet mellom låntaker og låneinstitusjon skal være likeverdige. Menneskets verdighet blir endret, og vedkommende kan komme ut av fattigdommen. (Wiggen, 2005 s.92) Det er en forbindelse mellom menneskerettigheter og menneskeverdet. Det er en menneskerett å få mulighet til å ta vare på seg selv og sin familie. Dette har med verdighet å gjøre, man føler seg som et helt menneske ved å få lov å bidra.

I mine intervjuer går det fram det å få økt selvtillit, respekt for seg selv er viktig i det arbeidet som blir gjort. Jeg viser til intervju med Sigmund Danielsen. «Mikrokreditt gir disse menneskene en positiv forandring. De stråler av stolthet over det de har fått til. Det gir en

forandring i menneskeverdet, så vel som i levekår.» Dette er med på å gi dem selvrespekt, noe man trenger for å hevde seg i dagens samfunn.

Wiggen skriver om menneskeverd i forhold til mikrokreditt. Det spiller en viktig rolle for samfunnet og individet. Rammen omkring mikrokreditt rommer en grunnleggende tro på enkeltindivider og deres muligheter. Mikrokreditt er derfor et viktig middel til selvhjelp. Det sentrale i selvrespekten er identiteten eller selvbildet. Låntakerne i mikrokreditt kan få et bilde av seg selv som aktive/handlende subjekter i eget liv. Mennesker har en selvstendig verdi, de kan selv gjøre noe for å skape forandring i sitt eget liv. Ved å starte sin egen bedrift eller et mindre prosjekt, gjør den enkelte låntaker noe aktivt selv. De gjør noe som de har tro på. De har en drivkraft til disse prosjektene, fordi de tenker at dette kan forsørge familien deres. De er ikke avhengig av andres veldedighet for å overleve, dermed blir menneskets verdighet endret og veien ut av fattigdom er startet. Empowerment er et positivt resultat av mikrokreditt, det burde være en menneskerett å ha tilgang på mikrolån, hevder Wiggen i “Fra almisser til verdighet”. (2005. s.92) En utvikling med mikrokreditt vil øke menneskeverdet og følelsen av myndiggjøring ved at flest mulig får bedre økonomi, som igjen kan bety bedre helse, utdanning og levestandard. Folk vil etter hvert presse på for demokrati og menneskerettigheter. Det kan få svært positive ringvirkninger. (Ibid)

6. Metode

Oppgaven består av tre hoveddeler; en teoridel, en empirisk del med intervjuer, samt en analyse-og drøftingsdel, i tillegg til innledning og konklusjon/avslutning. Del 2 av problemstillingen er deskriptivt formulert, men jeg har likevel en normativ interesse. Mitt ønske er å finne ut både hvordan forholdene til mikrokreditt er, og hvordan det kunne eller burde vært. For å gi et inntrykk av hva som er sagt og forsket om temaet, er det føyd til et kapittel som omhandler forskningsresultater. I begynnelsen av teorikapittelet har jeg med et avsnitt om begreper som er brukt i oppgaven, for å gi en avklaring om hva som ligger i begrepene.

I den empiriske delen har jeg valgt dybdeintervjuer som hovedmetode. Med dybdeintervju sikter jeg her til at intervju spørsmålene er formet for at intervjuobjektet skal kunne svare med flere setninger, hensikten var å få minst mulig ja/nei, svar. Det egnet seg best med kvalitative intervjuer da spørsmålene ikke lot seg gjennomføre som spørreskjema. Antall intervjuer, omlag 15, tilsa at jeg kunne gjøre dette med kvalitative intervjuer. Det er ingen personlige opplysninger fra dybdeintervjuene med folk innenfor misjon eller finans, derfor er navnet på intervjuobjektene tatt med. Intervjuene med lånemottakerne er anonymisert av hensyn til personvernet. De er blitt fortalt hva det skal brukes til, og har godkjent disse vilkårene.

Målet med empirien er å se mikrofinans fra flere vinkler, og å belyse problemstillingen og teste ut hypotesene. Empirien er hentet fra misjonsfolk, fra finansfolk og fra låntakerens side.

6.1. Begrensninger og problemer underveis

Planen om å intervju låntakere da jeg var i praksis på Grenada, Kariben, var ikke så lett å gjennomføre. Jeg fikk derimot et intervju med en finansmann i Finansdepartementet som håndterte små lån til mindre bedrifter. Finansmannen kunne ikke gi meg hverken navn eller telefonnummer til mikrofinanslåntakere. Slik jeg forstod det, var det på grunn av taushetsplikt.

Etter hvert fikk jeg noen intervjuer med hjelp fra misjonsorganisasjonene. Begrensingene bestod også i det at informasjonen som kommer fram, ikke forteller så mye som man skulle ønske. Informasjonen fra lånemottakerne er derfor noe «tynn», men den er likevel nyttig i forhold til problemstillingen. Informantene svarer på spørsmålet om dette har vært nyttig for dem i deres liv og for deres framtidsutsikter.

Det tok svært lang tid før kontakten med Storebrand ble fullført. Etter flere telefonsamtaler, og mail korrespondanse, svarte min informant endelig.

6.2. Nye muligheter

Det åpnet seg noen muligheter underveis i min empiriske undersøkelse. Under samtale med folk i misjonsbransjen, har de funnet ut at de kjenner noen som kan enda mer om temaet. De satte meg i forbindelse med flere interessante folk som har vært villig til å la seg intervju. Derfor har jeg fått nesten dobbelt så mange intervjuer som jeg i utgangspunktet hadde tenkt å gjennomføre. Jeg fikk muligheten til å bruke «tredjepersons intervju». Det vil si; Intervju gjennom noen som kjenner noen som er et sted der de har mulighet til å snakke med låntakere av mikrokreditt. Først fikk jeg et tilbud fra Andreas Andersen i AMAS, Misjonsalliansen, om dette ved at han kunne kontakte en mann gjennom Misjonsalliansen som jobber i Ecuador, han kunne intervju noen for meg. Masteroppgavekandidaten (jeg) er første person, Andreas Andersen fra Alliance er andre person, Knut Dobbe som jobber i Ecuador og snakket med intervjuobjektene er tredjeperson. Intervjuene er gjennomført i Ecuador for meg. På denne måten føler jeg empirien er blitt styrket. Jeg har fått noen intervjuer fra Aserbajdsjan gjennom Normisjon og Nils Magnar Sture, og hans kollega Simon Bartlett som er i Aserbajdsjan. Han gjennomførte intervjuene i Aserbajdsjan for meg. Her ble det ikke så utfyllende svar som jeg hadde håpet på. Når intervjuene blir gjort via en tredje person har det lett for å bli litt misforståelser. Intervjuene som ble mottatt sist, fra Ecuador ble bedre. Intervjuguiden ble noe justert. Knut Dobbe brukte noe mer tid og energi til å gjennomføre intervjuene, men de var verd å vente på.

Det er tre forskjellige typer intervjuer;

1. intervju med misjonsfolk
2. intervju med investorer
3. intervju med lånemottakere

Noen justeringer har jeg tillat meg på intervjuguidene underveis. Grunnen til at jeg har de tre intervjuguidene er at det er tre forskjellige typer intervju. Det er forskjellig informasjon som søkes fra de forskjellige intervjuobjektene. Intervjuet fra Chris De Riggs på Grenada følger ikke slavisk i intervjuguiden. Dette, fordi det har en annen innfallsvinkel i og med at han satt som delegerer av mikrofinans for sitt departement.(se vedlegg 7)

De jeg har intervjuet er:

- Fra misjonsfolket;
- Sokneprest Karin Krissley, Frogner Menighet Sørum. De har valgt et misjonsprosjekt der de samler inn til et prosjekt som heter: Mikrofinans – Gruppelån til fattige i Bolivia. Det er Misjonsalliansens prosjekt.
- Marianne Nybråten, Jobber med misjonsprosjekt. Har et samarbeid med Kristelig Gymnasium om innsamling av penger til mikrofinans. De samler inn til mikroprosjekt, og har samlet ca. 1,5 millioner. Dette bidrar de med som egenandel og prosjektet dekkes for øvrig av NORAD.
- Sigmund Danielsen har jobbet i Normisjon i mange år. Han har erfaring med mikrofinans både som ansatt i en organisasjon og som forvalter av mikrokreditt. Han har vært ute blant annet i Aserbajdsjan og sett hvordan det fungerer. Han er nå daglig leder for sjelesorgsenteret Fermate under Normisjon.
- Nils Magnar Sture, prosjektkoordinator i Normisjon med ansvar for prosjekter i Aserbajdsjan, Bhutan, Nepal og Mali. Aserbajdsjan er mest aktuelt i forhold til mikrofinans.

Marianne Nybråten, Sigmund Danielsen og Nils Magnar Sture jobber alle i Normisjon.

- Fra Misjonsalliansen; Andreas Andersen er leder og initiativtaker til AMAS, Misjonsalliansen sitt eget mikrofinansprosjekt. De er et non-profit aksjeselskap. Opprettet i 2009 for å forvalte og følge opp eierskap til deres mikrofinansinstitusjoner. De jobber med å utvikle strategier for sitt videre arbeid. De møtte et behov for profesjonalisering i forhold til arbeidet med fattige mennesker uten tilgang på finansielle tjenester.
- Fra Kolibri Kapital; Inger Prebensen. Kolibri Kapital har kun en ansatt for å bruke mesteparten av midlene som kommer inn til mikrofinans. De opererer som et aksjeselskap, og er en koalisjon mellom Korsvei og Misjonsalliansen. De fungerer som

en bank som formidler penger til de små bankene som de igjen administrerer i landene Bolivia, Ecuador, Columbia og Tanzania. De jobber gjennom Strømmestiftelsen.

Ovennevnte er store aktører innenfor non-profit mikrofinansorganisasjoner.

Fra finansverden har jeg intervjuet;

- Paul Navestad, Fearnley Finans. Han jobber som finansrådgiver i et større investeringsselskap i Norge. Han tilbyr investeringsmuligheter innen Næringsseiendom, men har spesiell interesse av mikrofinans.
- Johan H. Andresen, Ferd
Johan H. Andresen har eget mikrofinans selskap som han startet i 2008. NMI Norwegian Microfinance Initiative. Han er konsernsjef i selskapet Ferd som investerer direkte og indirekte i mikrofinansinstitusjoner (MFI) ved å yte egenkapital, lån og/eller avgivelse av garantier. De ønsker med sin faglige bistand å styrke mikrofinansinstitusjonenes apparat blant annet gjennom kompetansebygging. Fondsmidlene kommer fra Ferd, DnB, KLP, Norfund og Storebrand. Her er et samarbeid. (Informasjon om NMI fra internett)
- Kontakten med Storebrand hadde jeg med Jonas Ahlèn. Han jobber i Sverige og er ansvarlig for Storebrands mikrofinansinvesteringer

Lånemottakere.

- Fra Simon Bartlett. Intervju med 4 lånemottakere i Aserbajdsjan.
- Fra Knut Dobbe i Ecuador. To intervjuer med lånemottakere i Ecuador. Disse var fyldig og med bilder.
- Chris De Riggs, Director of Private Sector Development, i Finansdepartementet på Grenada. Han hadde med oppfølging av små bedrifter å gjøre, og de var brukere av mikrofinansiering.

Gjennom disse intervjuene vil problemstillingen og hypotesene belyses fra både långiver, låntaker og misjonsfolk og storinvestorer. Dette tas opp i kapitlet om empiri s.27.

For å analysere arbeidet mitt vil jeg bruke litteraturen og diskutere det opp mot mine funn. Analysen og debatten kommer i samme del, for å unngå for mange gjentakelser. Videre vil jeg sette dette i forhold til min problemstilling og mine hypoteser. Bearbeiding av materiale vil foregå ved å sette det opp mot problemstillingen. Deretter kommer en debatt om mikrofinans virkelig er en god måte å fordele rettigheter i verden på, hva sier det positivt om saken og hva er negativt? Kan mikrofinans skade i noen tilfeller, og når det ut til de som trenger det mest? I analysen er det fem punkter jeg vil gå nærmere inn på og drøfte.

- Kritikken mot mikrofinans. Er det en fattigdomsfelle?
- Rentebatten. Er rentene som låntakerne betaler rettferdige, sammenlignbare?
- Bistand / mikrofinans. Likheter og sammenlikning.
- Sosial impakt /virkning. Effekten av mikrofinans
- Diakonal profil. Jeg sikter til de som gjør dette non-profit og de som mener at profitten er viktig for å delta. Den kristne holdningen og handlingen som viser om at man gjør dette av nestekjærlighet til andre medmennesker, er noe jeg vil drøfte. Det er og interessant å se moralen som ligger i dette arbeidet hos investorene. Det at man har samme mål kan det brukes til å fremme felles sak gjennom mikrofinans. Her vil jeg komme inn på begrepet overlappende konsensus.

7. Empiri

7.1. Innledning empiri

Målet med empirien min (undersøkelsen, intervjuene) er å finne noen svar på problemstillingene og hypotesene mine. Har undersøkelsen vist at det hjelper å gi penger til mikrofinans? Er det en bedre måte å gi lån/ bidrag på denne måten enn å gi direkte bistand? Kan dette være med å rette på noe av urettferdigheten i verden? Er det mulig ved hjelp av mikrofinans å få med seg større investorer og eventuelt regjeringer til å satse på denne metoden, for å få en mer global rettferdighet?

Denne delen av oppgaven er delt opp etter de tre forskjellige typene av intervju. Under disse hovedpunktene knytter jeg problemstilling og hypoteser til punktene.

1. Misjonsfolk / långiver:
  - a. Frogner Menighet
  - b. Normisjon
  - c. AMAS Misjonsalliansen
  - d. Kolibri
2. Långiver / Investorer:
  - a. Ferd, Johan H. Andresen
  - b. Fearnley Finans, Paul Navestad
  - c. Storebrand, Jonas Ahlèn
3. Lånemottakere:
  - a. Fra Aserbajdsjan, gjennom Normisjons Nils Magnar Sture og Simon Bartlett
  - b. Fra Ecuador, gjennom Misjonsalliansens Andreas Andersen og Knut Dobbe
4. Intervju fra Chris De Riggs, Grenada

7.2. Misjonsfolk/långiver

7.2.1. Frogner Menighet

I intervjuet med Karin Krissley går det fram at de i sitt misjonsprosjekt har tatt et bevisst valg, hvor de ønsker at det skal gå til grupper av kvinner i Bolivia for å gi de mulighetene til et bedre liv. Hypotesen om at *mikrofinans er med på å bedre livet til de fattige i land som Bolivia*, blir belyst gjennom misjonsgudstjenester og basarer, med tema mikrofinans/ Bolivia. Med dette er de med på å fremme en verdensvid kirke, med et globalt perspektiv, som ønsker å gjøre noe med urettferdigheten i verden. Krissley forteller at media har vært med å

informere folk generelt om positive og negative sider ved mikrofinans. De ønsker å bidra positivt til mennesker med ressurser, som trenger det finansielle bidrag for å få gjort noe med livssituasjonen sin. Hypotesen -- *Mikrofinans er en måte å hjelpe på som myndiggjør mottakeren av lånene. Gir mottaker av lånene økt selvrespekt. De blir selvstendige og får et bedre syn på seg selv som aktør i eget liv.* Frogner Menighet ønsker å bidra med; hjelp til selvhjelp, en myndiggjøring av mennesker, i motsetning til vanlig bistand hvor man kan bli passiv mottaker. Dette er med på å bygge *menneskeverdet*. Krissley sier at det er spesielt verdifull hjelp, fordi den er bærekraftig. De brukte mye tid på å gå igjennom og diskutere flere alternativ. Et av argumentene for valget av mikrofinans var at det har hovedsakelig diakonalt perspektiv, dvs. vekt på solidaritets- og bistandsarbeid, og at det når mange mennesker og ulike grupper. Det at den støtten som gis betyr en forskjell, er vesentlig for deres valg, i følge Frogner menighet. *Hypotesen om at mikrofinans har en diakonal profil kommer her til uttrykk* ved at de har gått grundig igjennom flere alternativer og velger mikrofinans til grupper av kvinner på grunn av det diakonale perspektiv. De legger vekt på dette at denne hjelpen i den globale sammenheng når ut til de som trenger det mest.

7.2.2. Normisjon

Denne organisasjon har egentlig kun indirekte kontakt med mikrofinans kunder. Sigmund Danielsen har kontakt som ansatt og forvalter av mikrokreditt i en organisasjon. Nils Magnar Sture har nærmere kontakt som prosjektkoordinator i Aserbajdsjan, Bhutan, Nepal og Mali. Han samarbeider med de som er i direkte kontakt med lånekundene. I Aserbajdsjan og Bangladesh hadde de mikrofinansiering. Marianne Nybråten jobber med misjonsprosjekt der målsettingen er å samle inn penger til prosjekter som igjen driver med mikrofinans. Hennes hovedrolle er å sørge for at det blir samlet inn så mye som mulig. De har og et samarbeid med NORAD. Disse sier at mikroprosjekt er godt, fordi det betyr mye for folk, det betyr mulighet til ærlig arbeid. Poenget er å hjelpe de som ikke har mulighet til å få hjelp noe annet sted. Det er snakk om de fattigste av de fattige, i følge Danielsen. Her kommer rettferdighetsprinsippet inn og fordeling av godene, det at de aller fattigste får en rettferdig sjanse. Den diakonale profilen er sentral, vi må ikke bli så profesjonelle at vi ikke ser hvem vi må hjelpe. Samtidig må vi se klart hva vi hjelper dem til. Hva er viktigst; mat og klær med en gang, et levebrød de kan ha en stund eller forkynnelse? Hva må komme først? Ved å gi dem et mikrofinanslån, kan de etter hvert med egenhjelp klare seg bedre. Livskvaliteten vil øke og det skjer en positiv forandring, myndiggjøring av mottakerne. I dette svarer han på hypotesen; -- *Mikrofinans er en måte å hjelpe på som myndiggjør mottakeren av lånene. Gir mottaker av lånene økt*

selvrespekt. De blir selvstendige og får et bedre syn på seg selv som aktør i eget liv. Menneskeverdet blir styrket.

I motsetning til Danielsen forteller Nils Magnar Sture at de bidrar med lån til lavinntektsgrupper, ikke de aller fattigste. Han sier at de aller fattigste er ikke så berørt av mikrofinans, men for de som får det, er det klart en positiv forandring. Tilbakebetalingsprosenten er svært høy, og de har krav om regnskapsføring og dokumentasjon (på deres måte) for å se realismen i det. Ved å stille krav til at man må dokumentere hva man bruker pengene til medfører at man må stå til ansvar. Det styrker følelsen av å være likeverdig med de som gir lån. Dette styrker hypotesen om menneskeverdet. Jeg tenker at med det arbeidet som Marianne Nybråten gjør her hjemme og det som Sigmund Danielsen og Nils Magnar Sture gjør ute og hjemme, er de med på å fordele midler slik at flere får en mulighet til et bedre liv. Global Justice, eller universell rettferdighet er en vesentlig del av Normisjons holdning både hjemme og ute. Noen folk blir født inn i en verden der ressurser som blant annet vann og tilgang på arbeid er skjevt fordelt. Da er det godt at det er noen andre folk som er villig til å dele og gi av det de har for mye, for å bidra til å gjøre verden mer rettferdig. Man ønsker med dette arbeidet at fattige i utviklingsland, skal få en bedre sjanse. Med tanke på naturkatastrofer som er vanskelig å takle når utgangspunktet er dårlig, handler misjon om å bidra der det trengs mest. Misjonsorganisasjonenes arbeid med mikrofinans er med på å gjøre verden litt mer rettferdig. Effekten dette har på de fattige vises i empiridelen om lånemottakere, og da spesielt i mine funn om at de har fått et bedre liv, se s.35-37.

7.2.3. AMAS, Misjonsalliansen

For AMAS var det viktig å understreke at de er et non-profit selskap. De har et samarbeid med kommunistpartiet i Vietnam, det var helt nødvendig for å komme innpå målgruppen der. De har startet med nasjonale institusjoner, banker for fattige. De hjelper i utgangspunktet alle, men først og fremst fattige. De bidrar i tillegg til lån, med skolegang, penger til klær for skolegang, hus finansiering, og de oppmuntrer gründere og entreprenører. De jobber for at fattige ikke skal følge i mønsteret til sine forfedre, men få mer ut av livet sitt, få selvrespekt. Forfedrene har gjerne hatt lite eller ingen utdanning og ofte svært lav inntekt til å forsørge familien. For å øke sin kompetanse blir de oppfordret til å ta utdanning og til å utsette det å få barn. Det er et uttrykk som sier at selvtilliten er summen av det man kan. Utdanning, skole, er et ledd i å øke selvrespekten og selvtilliten hos folk. Andreas Andersen fra AMAS understreker viktigheten av å se at det er kundens fortjeneste, ikke deres. Det er de som skaper

sitt nye liv, vi skal se deres behov, og gi lån dersom vi ser at de kan klare å håndtere det. Det er ikke lurt å gi lån, hvis de ikke klarer å håndtere det, da kan man gjøre vondt verre. Ved å gi alle en sjanse viser AMAS at de tenker solidaritet, de tenker på kampen for rettferdighet. Ved å bidra til lån til klær, hjelp med skolegang strekker de seg enda lenger i å myndiggjøre mottakerne. De viser ved å oppmuntre dem til å heve sitt eget verd gjennom utdanning at de ønsker at de skal få tro på seg selv. De ønsker å øke deres selvtillit og følelse av menneskeverd.

Hos AMAS ser de at tilbakebetalingsprosenten er høy, 95-100 %. De låner og ut penger til Hiv-positive og folk med ulike handikap. Dette bidrar til større risiko, men de mener at også disse menneskene fortjener en sjanse. De er altså villig til å gi tillit til mennesker som vanligvis ikke gis tillit. *Den diakonale profil* vises tydelig i dette og sammen med en non-profit holdning, ser vi her en klar nestekjærlighet i aksjon. Her vises både inkludering, rettferdighet og solidaritet med alle mennesker.

Som en misjonerende, global, kirke ønsker man å bidra til verdens fred. En diakonal profil burde vise seg i arbeidet med mikrofinans. En av de tingene jeg ønsker å påpeke med denne masteroppgaven er nettopp denne diakonale profil. Har man en dypere mening med det som gjøres? Er det vår moral, vår samvittighet som driver oss, eller er det noe mer? Er det den kristne nestekjærligheten som kommer til uttrykk? Bor det i mennesker et ønske om rettferdighet og fred, og likeverdige behandling av alle?

7.2.4. Kolibri Kapital AS

Denne organisasjonen er liten, med kun en ansatt. De er organisert som et aksjeselskap. Inger Prebensen er eneste ansatte. Administrative tjenester leies/kjøpes inn ved behov, for å spare driftskostnader. Prebensen har lang erfaring som leder i Postbanken og Women's World Banking. Hun har drevet med opplæring av kvinner i blant annet økonomi. Hun forteller at kvinner ofte mangler kunnskap om markedsføring og økonomi. Når folk kommer for å få mikrofinanslån får de samtidig opplæring i håndtering av økonomi og bokføring.

Hos Kolibri kan du som investor delta som aksjeeier og forvente utbytte som i et vanlig aksjeselskap. Driften av Kolibri Kapital dekkes av renteinntektene de får på sine utlån. Investorenes penger blir utlånt til mikrofinansinstitusjoner(MFI) i fattige land (Wiggen 2005, s.37). Etter nærmere undersøkelse, fant jeg ut at utbyttet ikke var særlig stort, for aksjonærene. Mesteparten av avkastningene fra mikrokreditt går med til å dekke de administrative kostnadene. Dette skyldes i hovedsak at investert kapital p.t. er kun 20 mill.

kroner. Når fondet øker og får en større kapitalbase vil investorene kunne se bedre avkastning. For å delta i Kolibri Kapital må man være litt idealist, ha langsiktig investeringshorisont og tro på fremtiden.

Kolibri fungerer som bankenes bank til de små bankene i land med mikrofinansinsituasjoner. De gjør dette gjennom Strømmestiftelsen og ønsker å nå fattige i både tettbygde strøk og på landsbygda. Strømmestiftelsen er Kolibri Kapital sin kontakt hos lånemottakerne i de fattige landene de sender sine bidrag til. Strømmestiftelsen oppnår suksess ved å utvikle et forhold til partneren, en MFI. De diskuterer business, lager en forretningsplan sammen og finner ut hvilke tiltak som trengs for å nå målene. De forsøker å gi dem en slags pakke. (Wiggen 2005, s.31) De små bankene er viktig for trygghet, spesielt for kvinner. De kan sette pengene inn i banken og hindre at pengene blir brukt opp av f.eks. mannen, på unyttige ting. Oppbevaring av penger er derfor vel så viktig. Den direkte oppfølgingen tar kundekonsulentene seg av. Dette er et selskap som ser på mikrofinanslånemottakerne som ressurser. De tilbyr spareordninger og hjelp til skolegang i tillegg til lån. Det er i grunn derfor vi kaller det mikrofinans, og ikke kun mikrokredittlån.

Kolibri er som nevnt en koalisjon mellom organisasjonene Korsvei og Misjonsalliansen. De er en bank som formidler penger til de små bankene som igjen administreres i Bolivia, Ecuador, Columbia og Tanzania. Lånene gis til fattige mennesker, med lite eller ingen sikkerhet. Kolibri ønsker på samme måte å bidra til en forandring hos mennesker, en hjelp til selvhjelp, myndiggjøring. De er opptatt av å gi kunden muligheter som de ellers ikke ville hatt. Vi får svar på hypotesen; - *Mikrofinans er en måte å hjelpe på som myndiggjør mottakeren av lånene. Gir mottaker av lånene økt selvrespekt. De blir selvstendige og får et bedre syn på seg selv som aktør i eget liv. Menneskeverdet blir styrket.* Hos Kolibri handler det om å møte dette behovet hos folk, som ikke bare vil gi bort pengene. Investorene ønsker en visshet om at det kommer til nytte hos de som trenger det, samtidig som de ønsker seg litt avkastning.

Vi kan sammenlikne dette med Ferd sitt selskap NMI, og med dette hevde at de også er med på å gjøre verden litt mer rettferdig, ved å bidra med sitt til å fordele godene. Den diakonale profil kommer ikke like klart fram, selv om de har de fattige i fokus. De er kun indirekte involvert i kundene, ved at de opererer som de lokale bankenes bank. Ut fra intervjuet går det fram at de stiller en del krav til bedriftene. De har ratingbyråer /evalueringsbyråer som går inn og analyserer. De sjekker også tilbakebetalingsevnen til låntakerne og de må vise at de klarer

å betale tilbake, og ut ifra dette får de eventuelt mer lån. Dette viser at de behandler kundene likeverdige, med krav og tillit noe som igjen fører til økt selvfølelse hos mottaker.

7.3. Långivere

7.3.1. Ferd, Johan H. Andresen.

Gjennom intervjuet av Johan H. Andresen forstår jeg at han har en høy moral når han velger å bruke en betydelig andel av sine midler til mikrofinans. Hans samvittighet for folk i de fattigere deler av verden vises tydelig i det han gjør. Han ønsker å gjøre noe for mennesker som er lavest på samfunnets rangstige. Han er bevisst på å velge aktører som skaper verdier, og som trekker til seg flest mulige folk i det private og institusjonelle markedet. De har greid å få med seg andre store forvaltere i Norge, som Storebrand, DnB og KLP (Kommunal Landspensjonskasse) i sitt selskap Norsk mikrofinansinitiativ. Det som er fint med å engasjere disse folk og institusjoner som har mye penger, er at prosjektene blir mer omfattende og kan nå ut til enda flere mennesker. Det viktige er å se at folk som før ikke hadde noen mulighet til å få tak i penger og starte sin business, nå har denne muligheten. Noen ganger trenger disse folkene dette for å overleve. Han understreker at så lenge dette har en positiv effekt på de som mottar lånene, så er dette bra for nettopp dem. Det finnes muligheter for at noen ødelegger denne verdiskapende kjeden, og da taper alle også långiveren. Problemstillingen *Kan mikrofinans være med på å gjøre verden litt mer rettferdig? Hvilken effekt har mikrofinans på fordeling av godene* blir besvart her ved at de rike også er med på fordeling av godene og bidrar med sitt ved å investere i nettopp mikrofinans. Ved å gå ut i avisen i desember 2006 med et åpent brev til Statsministeren hvor han ber staten Norge som den rikeste nasjon i verden ta en stor del i mikrofinans, er Johan H. Andresen med på å informere flere om mikrofinans. Han er her med på å øke bevisstheten omkring mikrofinans. For å få med flere folk som har en del penger har de inngått samarbeid med Norfund, og noen av de største forvalterne i Norge, livselskapene. Alle disse har investert i NMI, Norsk Mikrofinansinitiativ. Norfund startet sin virksomhet med investeringer i næringsutvikling i fattige land i 1998, de tok etter hvert interesse for mikrofinans. (Wiggen 2005 s.36)

7.3.2. Fearnley Finans, Paul Navestad.

Som investeringsrådgiver ble Paul Navestad interessert i mikrofinans etter kjennskap om temaet i media. Temaet er blitt diskutert med han flere ganger, og vi avtalte et intervju. Hans syn på mikrofinans er at «Brukt til en positiv sammenheng for å effektivisere bistandsarbeid, er mikrokreditt bra, det er den beste form for bistand» Hans arbeid består i å få penger til å

kaste mest mulig av seg. «Pengenes effektivitet er stor», hevder han. I denne sammenheng finner han at mikrofinans gir best mulig avkastning for de fattige som trenger hjelp til å bli selvstendige. Det er en interessant måte å strukturere bistandsarbeid på. Det er effektiv bruk av kapital. Med mikrokreditt blir pengene brukt på en mer effektiv måte, med høyere måloppnåelse. For mottakeren vil det si at det muliggjør tilgang på kreditt til folk som ellers ikke ville hatt tilgang på det. «Spareordningene som de og har innenfor mikrofinans, er en fin måte å strukturere mottakeren på», sier Navestad. Her sikter han til en tvungen spareordning der de som har tjent penger på et mikrokredittprosjekt skal sette av litt penger regelmessig for å spare. I forhold til hypotesen om myndiggjøring av mottakeren, mener jeg at man risikerer umyndiggjøring med denne metoden i og med at det er tvungen sparing. Kunden bestemmer ikke selv, tar ikke selv beslutninger i sitt liv. Respekten for egenverd vil derfor svekkes, men metoden om tvungen sparing kan hjelpe folk til å håndtere penger og spare dem. Dette kan igjen føre til økt levestandard og mulighet til å kjøpe det de trenger for å drive noe selv.

Det at store deler av verden ikke har tilgang på lån eller finansielle tjenester er en stor skjevhet i samfunnet. De som faller utenfor det finansielle systemet kan få en sjanse gjennom mikrofinans. Det vi ser er at folk i finansverden ønsker å bidra til noe mer rettferdighet, og da er de opptatt av at det også skal gi mest valuta for pengene, også når de bruker det på bistand. Effekten av dette er stor, fordi det er de som har mye penger. De har mer å bidra med, og kan nå flere med sine midler.

For å øke bevisstheten omkring mikrofinans må vi se på historikken. Hvis vi kan vise til god erfaring med mikrokreditt, kan vi bygge videre på det. Paul Navestad hevdet at det er en del av investorenes samvittighet som får dem til å velge mikrofinans som investeringsobjekt. Han sa videre at når det gjelder dette, er investorene ikke like opptatt av profitt. De velger heller å reinvestere. Det gjelder å få pengene til å rekke lengst mulig, både innen finans og bistand, dette var et av Navestads hovedpoenger.

De fleste investorer har samvittighet, og høy moral som gjør at de ønsker å bidra med sin del. Motivasjonen hos investorene er sterk, dette er av stor betydning for fordeling av goder i verden. Det de rike kan bidra med kan utgjøre en stor forskjell. Effekten av dette vil påvirke de fattiges framtid. Det interessante i mine funn, handler om at diakonien møter mennesker uten diakonal forankring som også viser engasjement og solidaritet på linje med hva vi ellers kaller nestekjærlighet. Det andre som er interessant ved dette, er i hvor stor grad kan investorene påvirke mikrofinans som metode til å fordele ressurser. Kampen for rettferdighet

kan gjennom deres støtte bidra til et stort løft i global sammenheng, dersom de fikk tro på mikrofinans som et bidrag til effektiv fordeling.

7.3.3. Storebrand, Jonas Ahlèn

Storebrand har et samarbeid med Ferd, og her snakker vi om store penger og mulighet til å nå ut til flere som ønsker å bidra på sin måte. Jonas Ahlèn jobber hos Storebrand i Sverige. I Storebrand har de to fond for sin interne forvaltning. Det er ikke mulig for private kunder å investere hos dem. De arbeider for tiden med dette, og vil antakelig ha noe på plass til sommeren 2012. Deres hovedmålsetting er å få til en bærekraftig utvikling, som igjen kan bidra til en sosial utvikling i fattige land. Finansiering er viktig for entreprenørskap både for fattige og andre. Ved å bidra til å øke tilgangen til finansielle tjenester for fattige mennesker øker deres sosiale utvikling i eget samfunn. Om forskjellen på bistand og mikrofinans svarer han at de har ulike roller. Bistand er rettet mot de aller fattigste, mens mikrolån retter seg mot lavinntektsgrupper og middelinntektsgrupper. De kan være komplementære, og det ene behøver ikke utelukke det andre. NORAD er eksempel på noen som jobber med bank og finans, i tillegg til at de driver med mye bistandsarbeid. De bistår med blant annet rådgiving, kvalitetssikring, kontroll og tilskuddsordninger i fattige land. Med deres støtte til mikrofinans kan dette arbeidet ha blitt mer effektivt. En annen viktig forskjell på bistand og mikrofinans hos investorene er at de forventer en finansiell avkastning på mikrofinansinvesteringene sine. Mikrofinansens sin «Track Record», det vil si deres historie og rapporter er med på å vise til hva de har fått til. Dette viser at mikrofinansinvesteringer er bærekraftige prosjekter på lang sikt. På spørsmålet om investorene gjør dette for å tjene penger, eller om de har en høyere moral med tanke på slike investeringer, svarer Ahlèn at det er både og. De trenger å tjene penger, men vil gjerne kunne vise at de gjør en ansvarsfull investering. Deres samarbeid med Ferd viser noe av hovedtrekkene hos dem som investorer.

Hva gjøres for å øke bevisstheten omkring mikrofinans?

Både misjonsorganisasjonene og finansinstitusjonene har et ansvar for å formidle kunnskap om mikrofinans. Inntrykket er at misjonsorganisasjonene er flinkere til å gjøre dette. De informerer om sine prosjekter når de samler inn penger. De har en kultur for å gi nødvendig informasjon for å skaffe penger til sine prosjekter. Begge har gode internettsider som informerer om hva de står for og tall fra den siste tiden som forteller om hvor mye penger de bruker på prosjektene sine. Hos lånemottakerne vil budskapet spre seg naturlig, dersom

kundene er fornøyde. Fornøyde kunder vil fortelle dette til sine venner, slektninger osv. for at også de skal få oppleve suksess med mikrofinanslån.

7.4. Låntakere

7.4.1. Fire personer fra Aserbajdsjan:

I intervjuene som ble gjort gjennom en tredjeperson i Aserbajdsjan, ble svarene noe korte, og kanskje ikke helt dekkende. Det er problemer man opplever når en må gjøre det via en tredjeperson.(forklaring på hva som menes med «tredjeperson» står s. 23) Det de sier alle sammen er at det var lett å få lånet. Det var 4 personer som ble intervjuet, en skulle bruke pengene til frisørsalong, to til salg, en til business.(Her ville jeg ha spurt mer spesifikt hva slags salg og business, hvis jeg hadde intervjuet dem selv.) Alle planlegger de å utvide, men de har ikke planer om å danne noen gruppe. De har alle tilbakebetalingsplaner. De finner lånet rimelig og rettferdig. De føler at dette hjelper familiene deres. Den ene har hørt om lånet fra en venn, den andre fra en nabo, den tredje fra en kunde, og den fjerde fra en arbeidskollega. De svarer alle positivt på at dette har forbedret kvaliteten på deres liv, og framtidsutsiktene ser lysere ut. Ut fra dette ser vi en positiv trend. Mikrokredittlånene har hjulpet disse menneskene helt konkret. Årsrapport fra Viator Aserbajdsjan viser en oversikt over medlemsorganisasjonenes bistandsprosjekter og at rentene er på 2,75 % pr. mnd. (Dette tilsvarer 38,74 % p.a.). Varighetene på lånene er fra 4-20 mnd. De fleste lån varer i 12 mnd. Som sikkerhet brukes enten gullgjenstander eller kausjonist (Annual Report 2007 Viator Aserbajdsjan).

7.4.2. To kvinner fra Ecuador:

Knut Dobbe som jobber for Misjonsalliansen i Ecuador, har intervjuet 2 kvinner. Den ene kvinnen er 29 år og har to sønner på 8 og 9 år. Hun bor i eget hus i et svært fattig område i Guayaquil, Ecuador. Hun driver en liten matbutikk, i tillegg selger hun klær fra en katalog til folk i nabolaget. Hun fikk lånet på 2000 dollar, for 10 måneder siden. Hun har selv oppsøkt kontoret til D-MIRO (Misjonsalliansens mikrofinansinstitusjon). Hun lånte første gang for 4 år siden og har allerede fornyet lånet flere ganger. Dette har hun kunnet gjøre på grunn av punktlig tilbakebetaling. Hun har brukt pengene til butikken, til å utbedre butikklokalet fra bambus til betong, i tillegg har hun kjøpt fryseboks og kjøleskap til butikken. Hun planlegger å ha et lite «minimarked» der hun kan selge alt mulig til folk i nabolaget, klær, sko, kontorrekvisita osv. Hun betaler 202 dollar i renter og avdrag på lånet hver måned. Rundt den 10. og 25. i hver måned legger hun unna penger, for dette er lønningsdatoen for folk, da selger hun mer. Renten er litt høy, sier hun, men det er håndterbart. Betaling en gang i måneden er

bra. Familien har fått bedre økonomi, lånene har hjulpet til en bedre omsetning i butikken. Med dette har de fått større inntekt. Første gang de hørte om lånet var for 9 år siden, da lånte de penger til det huset de nå bor i. Det var hennes far som den gang tok opp et gruppelån og delte dette med datteren, slik at hun kunne kjøpe tomten. Denne kunden ser nå lyst på fremtiden. Butikken gir gode inntekter og hun planlegger å fortsette å ta opp små lån for å utvide sin bedrift og dermed bedre inntekten enda mer.

Den andre kvinnen er 40 år og har to sønner på 15 og 19. De bor i samme fattige område av Ecuador. Hun lever av å selge frokost /lunsj til folk i nabolaget. Lånet hun har er på 1000 dollar og hun fikk det for 8 måneder siden. Tidligere lånte hun penger hos en «Låne hai» som tok skyhøye renter. En konsulent fra D-MIRO kom og fortalte at han kunne gi mye bedre vilkår. Pengene hun har lånt, er brukt til å kjøpe utstyr til kjøkkenet hennes, og en solid inngangsdør slik at hun slipper å være redd for innbrudd. Planen er å utvide, kjøpe flere stoler og bord slik at hun kan ha flere kunder. En ny kjøkkentralle er på ønskelisten for å effektivisere. Tilbakebetalingen skjer en gang i måneden. Uka før hun skal betale legger hun av litt fra den daglige omsetningen, slik at hun har nok, når betalingen skal skje. Avdragene er på 102 dollar. En gang i måneden med betaling av renter er passelig. Dette har gitt en positiv forandring til familien ved at hun nå kan underholde familien sin. Hennes mann døde for ikke lenge siden. Da så fremtiden usikker ut. Nå ser hun at hun kan betjene et lån, og det hjelper med tanke på fremtiden. Kundeforholdet tror hun vil fortsette.

Rentene de betaler ligger på ca. 10 %, noe som ikke er så aller verst sett i forhold til kritikken om mikrokredittrentene. Se i Analysekapitlet s.44-48

7.5. Kort informasjon fra Grenada.

Chriss De Riggs hadde ansvar for utvikling av små bedrifter på den Karibiske øya, Grenada. Jeg hadde 2. gangs praksis på Grenada og målsettingen var å få noen intervjuer med lånemottakere av mikrofinanslån, mens jeg var der. Chris De Riggs kunne fortelle at han hadde som en av sine hovedoppgaver å hjelpe folk med å starte små bedrifter. Dette ble støttet av Finansdepartementet.

Fra Finansmann Chris De Riggs på Grenada fikk jeg et dokument som fortalte om den nasjonale policyen for oppstart av små bedrifter. De karibiske øyene har et økonomisk samarbeid med hverandre gjennom CARIACOM. Dette gjelder øyene Grenada, Carriacou og Petit Martinique. De samarbeider med Verdensbanken, og får finansiell støtte gjennom funds derfra. I følge De Riggs er Grenada et foregangsland, som de andre øyene kan lære fra. En av målsettingene er å «expand the productive sector of the economy – especially Agriculture, Agro-Industries, Fisheries and Light Manufacturing, so as to create long term sustainable employment and income and strong revenue for public finance». I 2006 var 80 % av alle arbeidstakere ansatt i privat sektor, enten i små bedrifter eller mellomstore bedrifter. Det må nevnes at det er generelt små forhold på Grenada. Hele øya består av ca.100 000 innbyggere. De trenger ny økonomi, for å oppnå dette må de sørge for arbeidsplasser. Et annet ønske, de har, er å tjene penger fra utlandet. De ønsker derfor å stimulere små bedrifter til å starte opp å utvikle internasjonal kompetanse. Deres definisjon på en liten bedrift er:

- 5 eller færre ansatte
- Årlig salg er under 2 millioner dollar
- Må ikke ha behov for midler utover 1 million dollar
- Lokalt eid (mer enn 75 % av aksjekapitalen eies av landets borgere)
- Under 25 % eid og kontrollert av andre større firmaer.
- Styret skal ikke kontrollere midlene utover det årlige utbyttet
- Utbyttet skal ikke ut føres ut av landet.

På Grenada har de et eget banksystem, med lån for fattige. Credit Union tilbyr små lån og spareordninger som ikke krever like høy rente som vanlig bank. I juni hadde de lånt ut omkring 4,5 millioner til små bedrifter. Dette kan sammenliknes med spareordningen man tilbyr i mikrofinansinstitusjonene. Chris De Riggs fortalte under intervjuet at noen av midlene som brukes til å støtte små bedrifter og gi ut lån, er fra mikrofinansinstitusjoner (Melvin R. Edwards 2008 National Policy Statement On Small Business Development).

7.5.1.

Chris De Riggs, leder av privat Sektor i Finansdepartementet på Grenada.

Mikrofinansmidlene ble håndtert fra kontoret på Finansdepartementet. Finansdepartementet var opptatt av at de som mottok finansiell hjelp, skulle få opplæring slik at de fikk full utnyttelse av mikrofinans programmet. Det var vanskelig for familiene å starte opp små bedrifter. Finansdepartementet krevde noe tilbake, f. eks. at de bidro med sitt eget verktøy, eller lokale. Problemet var ofte at det ikke var stor nok etterspørsel etter det de lagde, eller solgte. Det man så var at bankene ikke kunne hjelpe dem, da var det mulig å gå til Credit union for å få hjelp, (viser til forrige avsnitt). Der fikk de også noe støtte fra mikrofinans programmer. Det ble gitt lån i forhold til risiko, og de kunne låne med lite sikkerhet. Tilbakebetaling av lånene var svært god, de valgte gjerne å betale ofte, f.eks. en gang pr. måned. De Riggs fortalte at de sørget for finansiering, og utstyrte dem med ferdigheter de trengte for å følge dette opp. Dette er en ordning for folk som ikke kunne få lån i vanlig bank. Bankene tar hånd om de store pengene, Money Gram eller Credit Union håndterer kunder med mindre penger.

Renten er på 5 – 8 %, avhengig av risiko. Noen ganger er den 10 % for de med høy risiko.

De Riggs ønsket å formidle at det viktigste for dem på Grenada, var å sikre opplæring som gjorde låntakerne i stand til å drive business. Staten fikk noen midler gjennom mikrofinans finansiering, men det var ingen store investorer som sørget for penger til dette. (intervju med Chris De Riggs) (se vedlegg) Denne måten å jobbe med mikrofinans på, viser politisk engasjement i arbeidet. Pogge understreket viktigheten av politisk samarbeid for å bedre forholdene for de fattige. Global Justice blir her satt i praksis. Erfaringen av å være der en måned i praksis, var svært positiv. Folk viste stort sosialt engasjement, hvis man ikke hadde mat en dag kunne man gå til naboen. Var du husløs, kunne du få bo hos venner eller naboen til ting ordnet seg. Folk brydde seg om hverandre, noe som førte til at fattigdommen ikke ble et like stort problem der som andre steder.

7.5. Avslutning empiri

Etter å ha intervjuet en del mennesker som jobber med dette, fant jeg at mikrofinans hjelper fattige mennesker på den rette måten. De får et bedre liv, og de føler menneskeverd med økt mestring. I noen tilfeller fortelles det at de når de aller fattigste, og det er ofte et mål i seg selv, for misjonsorganisasjonene. Andre igjen, forteller at det er lavinntektsgrupper de klarer å hjelpe, men ikke de aller fattigste. Ofte gjelder det å skape en holdningsendring og en

forandring som Andreas Andersen i AMAS forteller. De måtte få folk til å tenke annerledes enn sine forfedre. Det gjaldt å utsette det å stifte familie, oppmuntre dem til å ta en utdanning først, oppmuntre entreprenørskap, og ikke gå i samme sporet som forfedrene gjorde. De var gjerne fattige, fordi deres foreldre var det, og de overtok deres levesett. En del case (suksesshistorier fra Normisjon og Misjonsalliansen) forteller at folk har klart å brødfø seg og familien ved hjelp av et lite lån fra mikrofinans. De har følt en viss anseelse og stolthet over det de har klart. De har fått et bedre liv, og framtidsutsiktene ser lysere ut for deres barn. De har blitt myndiggjort i forhold til sitt eget liv. De hadde ikke klart det uten lånet. Det gir en selvtilfredsstillende følelse å oppleve at dette er deres, dette har de klart. De har ikke bare tatt i mot klær og mat som en tigger, de har tatt ansvar for sin egen situasjon og sin familie. Det må være en bedre følelse enn å ta imot bistandshjelp, både for nasjoner og for enkeltindivider i de aktuelle land.

Det var også godt å høre at storinvestorene ønsker å bidra til en forskjell i verden, med sine penger og kompetanse. Det betyr mye, særlig fordi de har mye kapital å bidra med. Hvis de kan få med seg flere, og helst også politikerne i våre rike land, vil vi kunne se en positiv utvikling. Før vi kommer dit, må vi ha en holdningsendring, her kan storinvestorene øve større innflytelse enn en vanlig borger.

Mine funn viser at det er en større andel av kvinner som benytter seg av lån og spareordninger gjennom mikrofinans, (viser til Bakgrunn/Historikk s.7-8). Kvinner er gjerne de som holder familien sammen, de føler ofte større ansvar for at barna skal klare seg i livet videre. Derfor er det stort fokus på å hjelpe kvinner, innenfor mikrofinans.

8. Analyse og Drøfting

8.0. Innledning

Hjelper mikrofinans de fattige i verden? Gjennom analyse og drøfting vil jeg forsøke å avdekke dette. Analysen og drøftingen er holdt sammen for å hindre gjentakelse. Dersom en følger med i nyhetene i dag, ser vi at det fortsatt er mye fattigdom, og urettferdighet i verden. Vi er både heldige og har et spesielt ansvar og forpliktelse vi som lever i nord, med alle de beste forutsetninger for å klare oss økonomisk, så vel som karrieremessig. Den grunnleggende trygghet og visshet om at hvis noe uforutsett skjer, som en finanskriser eller en naturkatastrofe, så vil som regel vår del av verden takle det. Vi har velferdsordninger der folk får hjelp (Krisesenter, sosialhjelp, arbeidsledighetstrygd, NAV). Haiti, Bolivia, Ecuador, Vietnam og Aserbajdsjan m. fl. klarer ikke å hankses med slike kriser på samme måte, fordi de har få velferdsordninger og svake statsfinanser.

Det er 5 punkter jeg ønsker å drøfte, gjennom disse vil jeg analysere materialet.

1. Kritikken mot mikrofinans
2. Rentenivået i mikrofinans
3. Bistand versus mikrofinans
4. Sosial impakt/virkning
5. Diakonal profil

8.1. Kritikken mot mikrofinans.

Det har vært en del kritikk av mikrofinans. Kritikken går delvis på at mange av de som låner gjennom mikrokreditt blir gjeldsslaver. Kritikerne er og skeptiske til de som står bak lånene, hvor grådighet skal ha tatt over. Det er ikke alle disse pengene som går til fattige kvinner og andre som de var ment for. Milford Bateman, en freelance konsulent som har spesialisert seg på økonomisk utviklingspolitikk, har skrevet en bok som i hovedsak kritiserer mikrofinans. Fra 1991 til 2006 jobbet han på Universitetet i Wolverhampton i Storbritannia, som foreleser i Øst Europeisk økonomi, senere drev han med forskning innenfor lokal økonomisk utvikling. Han er nå konsulent på full tid og gir råd til lokale styresett i øst Europa og til flere store nasjonale ikke statlige organisasjoner. I tillegg er han gjesteforeleser i økonomi i et universitet i Kroatia. «Mikrofinans lager en barriere for opprettholdbar økonomi og sosial utvikling», hevder han i sin bok; «Why doesn't Microfinance work?» Han mener at det er med å hindre reduksjon av fattigdom. (min oversettelse) (Bateman, 2010).

Mikrofinans klarer ikke å redusere fattigdommen, isteden gjør det situasjonen verre, i følge Bateman. De fattige blir fanget i sin fattigdom, med denne ordningen. Kommersialiseringen av mikrofinans er også med på å korrumpere dette til å bli noe som bedrifter bruker for å maksimere sin profitt (Bateman 2010 s.54). Han forteller om bedrifter som utnytter kandidater/mulige entreprenører som er aktuelle lånekunder hos MFI ene. De sender dem for å låne penger gjennom mikrofinans, for at bedriften skal profitere ved å få mulighet til å ekspandere. På denne måten skaffer bedriften økonomiske ressurser på en rimelig måte, mens den fattige ikke blir uavhengig, som det var ment i utgangspunktet. Disse falske premissene og kommersialiseringen er med på å ødelegge intensjonen med mikrofinans. (Bateman, 2010 s.23-25).

I sin kritikk mot mikrofinans går Bateman så langt at han sier mikrofinans umyndiggjør kundene. Dette er et negativt svar på min hypotese om at mikrokreditt myndiggjør og selvstendigjør kundene til et bedre liv med mer menneskeverd. Mikrofinans er ment til å representere en unik sjanse til å fremme særlig kvinnenes myndiggjøring i samfunnet. Han hevder at: sett i fra økonomisk historie viser det seg at mikrofinans business for det meste har umyndiggjort de fattige. Det er ikke alle kvinner som liker eller ønsker å være selvstendig næringsdrivende, men etter at muligheten for lån i mikrofinans dukket opp, så de på det som den eneste måten å tjene penger på. Fanget i det at man måtte overleve fra dag til dag, fikk de fattige lite tid, energi og kunnskap til å involvere seg i noe annet. «Det er markedet som blir myndiggjort her, ikke kvinnene» (Bateman, 2010 s.49) «Det at mikrolån brukes i store trekk til å støtte inntektsbringende aktiviteter er en myte», i følge Bateman (Bateman, 2010 s.31) Det brukes til finansiering av skolegang, refinansiering av lån, til å komme over en økonomisk krise. Det er ikke alle som bruker det til å etablere små bedrifter.

De store investorene ønsker som regel å få noe igjen for de pengene de investerer. De er ute etter profitt, de ønsker ikke å bidra hvis de ikke kan forsikres om at de får noe igjen for det. Det er de store pengene vi trenger, derfor er det fint at storinvestorene velger mikrofinans som sitt prosjekt når de investerer. De vet at det ikke er her det er mest penger å tjene, men de velger det likevel, fordi de ønsker å være med på å bygge en mer rettferdig verden. Dette viser motstridende holdninger. Målsettingen med mikrofinans som investering for finansfolk, er å få det til å bli så lønnsomt og attraktivt både for dem som investerer og dem som mottar midlene. Man ønsker at det skal gi mest valuta for pengene for begge parter. I mine funn vises det til at Storebrand fortalte at de skal være bankvirksomhet, ikke veldedighet, og til Paul Navestad i Fearnley Finans som sier at kundene når det gjelder mikrofinans heller velger å

reinvestere enn å ta ut profitt. I tillegg sier han at det også er om å gjøre å få mest mulig for krona, for bistandens skyld. Man ser at de både har en moralsk holdning til dette og ønske om profitt.

Mohammad Yunus fikk kritikk for å ha utnyttet mikrofinansmidler til andre formål enn det som var tiltenkt. Han brukte mikrofinanspenger på andre selskaper som ikke hadde til hensikt å hjelpe fattige kvinner i det hele tatt (NTB, 3.3.2011). Mohammad Yunus startet noe, som så svært bra ut. Hans utgangspunkt var edelt. Han ville hjelp med små lån til fattige som ikke fikk lån ellers. Kritikken mot de som låner ut penger, både mikrofinansinstitusjonene (MFI) og investorene, går ut på at de er blitt grådige og ivrige. MFI 'ene er så ivrige i sin lobbyvirksomhet, at de overkjører kunden og overdriver slik at det ødelegger den virkning som var ment for kunden. I stedet for de kanskje for mye lån og etter hvert for mye gjeld. De som tjener på dette er MFI 'ene og investorene (Bateman, 2010 s. 35-36).

Oppmerksomheten omkring en fattigdomsgrense er velkjent, mens man heller burde være like opptatt av en «grådighetsgrense». Dette å definere grådighet og grensen for det burde stå parallelt med fattigdomsgrensen. Grensen for grådighet stiller et krav og en plikt til å kjempe for rettferdig holdning, og rimelig fordeling lokalt, nasjonalt og globalt (Henriksen og Sommerfeldt 2005, s.168).

«I følge Grameen Banks program skulle kreditten til de fattige åpne grenseløse muligheter for selvstendige næringsdrivende blant de fattige, dette skulle gi en bedre fremtid i en tid med mye fattigdom» (Mohammad Yunus).

«Det har vist seg etter 30 år med mikrofinans at dette ikke er tilfelle. Vi har lite solide bevis på at dette bedrer livet til mikrofinans klientene på en måte som er målbar».(David Roodman and Jonathan Murdoch)referert av:(Bateman 2010 s.61)

«Fattige mennesker trenger mer enn et lite lån for å få dem ut av fattigdommen, de trenger kreditt som gjør dem i stand til å gå lenger enn å møte umiddelbare behov, de trenger å bygge permanente verdier». (World Bank) referert av:(Bateman 2010. s.61)

Det forfatteren Milford Bateman vil vise er at Mikrofinans ikke nødvendigvis hjelper de fattige slik det var ment, det kan rett og slett være en fattigdomsfelle. De fattige klarer ikke å gjøre nok profitt av sin business og med så høy rente som over 20 %. Bateman hevder renten kan være så høy som 24-36 %, og da blir det ulønnsomt. Dette vil jeg komme tilbake til i et eget avsnitt om rentedebatten (Bateman 2010, s.56).

Mine empiriske funn viser at det stemmer at pengene gjennom mikrofinans brukes til mer enn kreditt /lån. Bidragene til at folk skal komme seg ut av fattigdom og fram i livet, er avhengig av mer enn penger som ressurs. Mennesker er den viktigste ressurs. For å få selvstendigjort våre medmennesker i sør, folk med mindre økonomiske ressurser og muligheter, må man også bidra med skole/utdanning. Misjonsorganisasjonene AMAS Misjonsalliansen og Kolibri Kapital understreker at de også gir økonomisk støtte til skole, kurs og utdanning. Finansmannen Chriss De Riggs la vekt på at dette var det viktigste de bidro med for å hjelpe folk til å starte små bedrifter. Uten opplæring har det liten hensikt.

Mange mennesker blir løftet ut av fattigdommen gjennom mikrofinansprosjekter, undersøkelsene gjort gjennom misjonsorganisasjonene og lånemottakerne viser at dette nytter. (Se empirien s.27-31 og 35-37) Empirien motbeviser deler av Batemans kritikk.

8.2. Rentenivået i mikrofinans

Kritikken retter seg mot aktørene innenfor mikrofinans og spør om dette virkelig hjelper de fattige, eller gjør det situasjonen verre, for eksempel ved at de kommer i gjeldskrise når de ikke klarer å betale gjelda si? Renten de betaler kan være høy, er den for høy? Eller må det være slik for at man ikke skal få misbruk. Burde konsulentene som gir ut lånene være mer restriktive når de godtar eller avviser lånesøkeren. Det er ikke alle som er best tjent med å ha et slikt lån, fordi det ikke er alle som klarer å håndtere det. Konsulentene bør være trent i å sile ut de som ikke burde få slike lån, dette til beste for dem selv.

Land	Rente
Bangladesh	15 % (2007)
Grenada	5 - 8 % (2011)
Ecuador	10 % (2012)
Aserbajdsjan	2 – 3 % (2007)
Batemans påstand om rentenivå	24 – 36 % (2010)

Rentenivået på mikrofinanslån er om lag 20 %, i følge Andersen i AMAS, men jeg har lest at den kan vær så lav som 2-3 % (Viator, Aserbajdsjan) og 5-8 % avhengig av risikonivå, (Chris De Riggs, Grenada)Til sammenligning er renten på 15 % i Bangladesh (Annual Report 2007 Viator Aserbajdsjan) og 10 % i Ecuador. Disse tall vises i mine funn,(se s. 36 og 39).

Bateman hevder i sin bok at rentenivået kan være så høyt som 24-36 % (Bateman 2010 s.56) Her ser vi at det er store forskjeller. 24-36 % er ganske høyt sett i forhold til våre lån, hvor rentenivået er på under 5 % for et husfinansieringslån.

Så hvorfor må de fattige betale så høy rente? Det vi må ta hensyn til i denne debatten er at i de landene som benytter seg av mikrofinansiering generelt, fattige land, er det ofte høy inflasjon. Små lån som er like dyre å administrere som store lån. De krever like mye arbeid, eller mer, det er gjerne større kostnader bak et mikrolån enn et vanlig norsk lån. Løpetiden er som regel 4-12 mnd. De fattige trenger lavere lånekostnader for å kunne hevde seg i det økonomiske samfunn. Den høye renta kan gjøre at de forblir i sin fattigdom, fordi det blir håpløst å gjøre en bedrift lønnsom når de må betale så mye rente. De trenger muligheten til å ta opp større lån for virkelig å komme seg ovenpå. Etter nærmere undersøkelser finner jeg at det er delt syn på dette. Fattige har kun mulighet til å ta opp små lån, det er bare de små lånene de klarer å betjene. Slik som det fungerer nå, hjelper mikrofinans de fattige til å overleve fra dag til dag. For å løfte dem ut av fattigdommen kreves muligheten til å ta opp større lån. Kun med større lån kan de øke sine verdier. Når renten er så høy blir det utlåner som tjener på det, ikke mottaker. Blant lånemottakerne er det kvinner som blir nødt til å engasjere hele familien for å klare tilbakebetalingene (Bateman 2010 s.37 og 49). Det er vanskelig for investorene og mikrofinansinstitusjonene å gi større lån, fordi de tenker at det ikke er lett å gi dem den tilliten, når de ikke er vant til store penger. De må først vise seg den tilliten verdig at de kan håndtere et lite lån, for så å ta opp større lån etterhvert. Det er slik mikrolån fungerer.

Kritikken mot de høye rentene er dårlig begrunnet, i følge mine funn. Empirien viser at rentenivået ikke er så høyt. Det kan selvsagt være høyere enn mine funn viser, andre steder enn jeg har undersøkt, men så høyt som 36 % er det antakelig ikke. Realrenten er på langt nær så høy som Bateman hevder. Lånekundene som ble intervjuet svarer at de er rimelige, greie å forholde seg til. Mine funn viser i motsetning til Bateman at rentenivået er akseptert av mikrofinans sine lånekunder. Gjennom mine funn ser en at disse lånemottakerne godtar og verdsetter rentenivået slik det er, de finner det rimelig og rettferdig. Det må kreves noe av lånemottakeren for at lånene skal brukes og settes ut i verdi, på en fruktbar måte. De tjener på at det stilles krav til dette.

Det å betale tilbake en gang pr, måned passer dem fint. (empirien s. 35-37). Informasjon fra folk som ikke er fornøyd med rentene har jeg ikke kommet i kontakt med, empirien inneholder kun et lite utdrag fra folk som har mottatt lån gjennom mikrofinans.

Etter samtaler med misjonsorganisasjonene og utfra undersøkelser gjort av mikrofinansinstitusjonene viser det seg at tilbakebetalingsprosenten blant låntakere av mikrofinanslån, er svært høy, som regel opp mot 100 %, noe som den ordinære bankvirksomhet sliter med å oppnå.

«Renten er satt sammen av:

- Finanskostnader
- Driftskostnader
- Inflasjon
- Forsikring
- Tap
- Krav til fortjeneste» (Andersen 2012, s.6)

Forsikringer for fattige er fremdeles lite utviklet, og noe AMAS ønsker å utvikle videre. Som f.eks. forsikring mot feilslåtte avlinger, brann, m.m. Dette er neste steg, og et stort og viktig tema innen mikrofinans generelt. Forsikringen som er nevnt her, er for kunden, dvs. at hans/hennes gjeld blir dekket ved død. Slik unngår de at familien skal slite med gjeld om de faller bort. Videre tilbyr AMAS noen steder sykeforsikring, hvor kunden får dekket medisinsk behandling eller sykehusopphold. Dette er kostnader fattige ofte ikke har råd til å dekke selv, som da kan føre til at man tar opp lån privat, hos lånehaier, eller liknende.

Målet er at mikrofinans i stadig større grad blir bærekraftig i seg selv». (Andersen, 2012 s.6) Med dette sikter han til at bankenes mikrofinansiering i de landene som mottar penger skal etterhvert klare å drifte seg selv.

Målet er at låneordningen for de fattige skal være en minst like bra bank som de rike har. Dette krever mye av de som driver disse bankene, de må ha mye lavere kostnader for å drive dem. En kundekonsulent fra banken kommer hjem til kunden og snakker med dem om lånet før de får det innvilget. Kundekonsulenten diskuterer med dem hva lånet innebærer, hva de krever av dem, i forhold til regnskapsføring, budsjettering og tilbakebetalingsordninger. De får kundeservise, hvor mikrofinanskonsulentene strekker seg lenger enn konsulentene i en vanlig bank.

Det å kreve renter på pengene som mikrobankene låner ut, vil sette krav til avkastningen på pengene som igjen benyttes til investeringer i verktøy, utstyr, varebeholdning o.l. Dette har en opplærende effekt hos dem som låner penger. Gode investeringer skaper velstand over tid.

Gratis penger har vist seg å fungere dårlig. Hvis det ikke settes krav til avkastning og tilbakebetaling, opplever en dårlige investeringer som ikke er levedyktige over tid. Dette er et pedagogisk element. Ved å kurse lånemottakerne i håndtering av økonomi og bedrift, bedrer man kompetansen til å gjøre de rette valg og klare å holde sine forpliktelser.

Da mikrokreditt startet opp, ble mye av kreditten subsidiert. Det man opplevde da var at folk som kunne få lån i vanlige banker søkte lån i mikrobankene for å subsidiere sine lån. Dette trakk til seg kunder som ikke hørte hjemme under mikrobankene. Folk som kan få lån i vanlige banker, er ikke aktuelle kunder hos mikrobankene. (Internettside fra Kolibri Kapital 25.1.2012) Vi ser at å sette rentenivået riktig, er en måte å beskytte selve systemet for juks og uriktig bruk av uvedkommende. Det er riktig å beskytte ordningen slik at den ikke kommer i uvedkommende hender. Dette er de fattiges mulighet til å komme seg ut av den verste fattigdommen, og man ser med glede at noen klarer det.

Gjennom mine funn ser en at disse lånemottakerne godtar og verdsetter rentenivået slik det er, de finner det rimelig og rettferdig. Det må kreves noe av lånemottakerne for at lånene skal brukes og settes ut i verdi, på en fruktbar måte. De tjener på at det stilles krav til dette. De 4 intervjuene fra Aserbajdsjan og de 2 fra Misjonsalliansen i tillegg til case fra Misjonsalliansen og Viator viser at kvaliteten på livet deres og framtiden så lysere ut etter at de mottok lån. Case fra AMAS, Misjonsalliansen forteller om en kvinne som brukte lånet til å kjøpe griser til avl, hun kunne etter hvert øke produksjonen, og familien har en inntekt de kan leve av. Hun sier selv; «Livet er bedre nå, Jeg bekymrer meg ikke lenger for om vi kan spise oss mette. Drømmen er at barna skal bli gift og kunne ta vare på seg selv og sin egen fremtid.» Et annet case forteller om en gruppe på 4 personer som tok opp lån sammen. De har ikke problemer med tilbakebetaling. Lånet har gitt dem mulighet til å kjøpe inn mer råmateriale. De forteller at i begynnelsen var fortjenesten dårlig. De driver en håndverksbedrift som produserer matter, hengekøyer og andre ting laget av et spesielt gress som de fletter sammen. De ønsker nå å ta opp et høyere lån, for å kjøpe enda større kvanta med gress. Misjonsalliansen gir og lån til Hiv-positive i Ecuador. «Javier har Hiv og driver en liten kiosk der han selger snacks, drikke og andre småting. Han var en av de første Hiv-positive kundene til D-MIRO. Han sier; «Lånet har gitt meg en sjanse i livet og mulighet til å vokse som person, det har hjulpet meg mye.» Før gikk han rundt på gata og solgte parfyme.

Kundene får mulighet til å klare seg, og til å ekspandere. Tilbakebetaling er ikke noe stort problem, viser mine funn og andre undersøkelser. «Tilgangen på kapital og næringskunnskap

er det viktigste etableringshinderet for mennesker som ønsker seg ut av fattigdommen.» (Andersen, 2012, s.2) Det blir viktigere å ha mulighet til å etablere seg, så ser de at de klarer å betale tilbake. Det ligger en rettferdighet i dette, at de faktisk får en sjanse, som de eller ikke ville ha fått.(Sjanselighet)

I en undersøkelse gjort av Mersland og Strøm 2011, kommer det fram at utlånsrenten og lønnsomheten har forandret seg over tid, dette skyldes dynamiske sammenhenger. De blir påvirket av finanskrisene. Bateman kritiserer mikrofinans for å være på en «annen bølge» hvor kjennetegnet er et konstant jag etter fortjeneste (Bateman 2010). Mikrofinansinstitusjonene har heller for lav enn for høy lønnsomhet. Dette kan være begrunnet i at de med sine høye sosiale målsettinger, søker en tilfredsstillende snarere enn en maksimal avkastning. De viser også til at mikrofinansinstitusjonene som finansieres med sparing eller lokale pengemarkeder, oppnår en reduksjon i finansieringskostnadene. For at kundene skal få lov til å være med på sparing, må bankene ha lisens fra regulerte bankmyndigheter. Følgen av dette er at mange mikrofinansinstitusjoner holder på å gjøres om til regulerte banker. (Mersland, Strøm 2011, s.8-9)

8.3. Bistand versus mikrofinansiering

Mye av nøden i verden skyldes naturkatastrofer, korrupsjon og svake stater. Det skjer ofte at de rike stjeler fra fattige eller tar seg til rette på uverdige måter. Noen av de som gjør det er landets politikere, og de er ikke alltid demokratisk valgt. Dette fører ofte til fattigdom og stor urettferdighet. Spørsmålet er; hva gjør vi med det? Og kan vi gjøre noe med det?

8.3.1. Forskjellen på nødhjelp, bistand og mikrofinans

En må skille mellom nødhjelp eller katastrofehjelp, bistand og mikrofinans. Katastrofehjelp eller nødhjelp er i noen situasjoner helt riktig og nødvendig for å få et land ut av en krise som for eksempel en tsunami eller et stort jordskjelv. I slike situasjoner er det bra at vi samler inn penger, klær, mat og personell til å ta oss av den umiddelbare katastrofen. Nødhjelp er bra i f.eks. katastrofesituasjoner som oppstår akutt. Folk i slike situasjoner vil ikke klare seg uten øyeblikkelig hjelp. På Haiti var det et kraftig jordskjelv den 12.januar 2010. Uskyldige mennesker ble drept, mange mistet sine foreldre, sine søsken, sine barn, og sine hjem. I slike situasjoner er nødhjelp riktig. De som stiller opp med sin tid, sine krefter og sine penger i slike situasjoner, fortjener all ros og ære for dette viktige arbeidet. Norge har vært og er et land som bidrar med bistand og nødhjelp. Nordmenn liker å ha store TV-aksjoner der det blir litt konkurranse om hvilken landsdel som klarer å samle inn mest penger. Dette kan være bra i situasjoner som har oppstått akutt, f.eks. på grunn av naturkatastrofer. Det er viktig at vi

følger pengene, ser at de virkelig kommer til de som trenger dem, og ikke havner i lommene på korruperte politiske ledere.

Med bistand menes her mer langvarige prosjekter der man som enkeltmenneske eller som gruppe eller nasjon bidrar med penger eller kompetanse over lengre tid. Bistandshjelpen ønsker å bidra med hjelp til selvhjelp. Det kan være bra og riktig dersom det gjøres med de rette intensjoner om at hjelpen skal føre til selvstendighet etter hvert. Som et av mine intervjuobjekter sa, «Mikrofinans er den beste måten å gi bistand på». (Paul Navestad i Fearnley). Han mener at mikrokreditt er den beste form for bistandsarbeid, fordi; på denne måten rekker pengene så mye lenger. Jeg har likevel valgt å skille mellom bistand og mikrofinans. Etter min mening strekker arbeid med mikrofinans seg enda lenger. De ønsker å selvstendiggjøre låntakeren ved å la vedkommende være en del av prosjektet som han investerer i. Faren for misbruk fra politikere og andre som styrer med pengene er større ved bistandsarbeid. Mikrokreditt er med og styrker et land og et folk til å bli selvstendig og selvhjulpne. Dette gjør de uten alltid å ville ha så mye tilbake. De ønsker at folk skal kunne låne penger for å sysselsette seg selv og brødfø sin familie. Mikrofinans legger mer vekt på å selvstendiggjøre mottakeren av finansmidlene. Min påstand er at bistand kun lapper på problemene. Fattigdommen vil ikke forsvinne så lenge landet og folket blir avhengig av stadig mer hjelp. I Worlds Disaster Report 2003 fra Røde Kors vises det til hvordan klimarelaterte naturkatastrofer øker i antall og omfang. På grunn av dette oppstår væpnede konflikter som er en stor trussel for byene i de samfunn som mangler ressurser fra før. Den menneskelige nød, flukt og overgrep følger i fotsporene av disse naturkatastrofene. (Henriksen og Sommerfeldt 2005 s. 94) Kirkens Nødhjelp har i sitt arbeid med ny strategiplan sett nærmere på begrepet menneskeverd. Muligheten til å få et verdig liv i samfunnet er blitt kategorisert gjennom økonomi og sosial status. De viser til at mange ser på fattige som en økonomisk byrde og et sosialt problem. Den bistand som folk i nord kan bidra med, vil kunne gi folk i sør en verdighet som de sårt trenger.

«Verdenssamfunnets manglende vilje eller evne til å sikre økonomiske, sosiale eller kulturelle rettigheter. Fattigdommen er den mest omfattende trussel mot menneskeverd i verden i dag. Mens politiske og sivile rettigheter underbygges av lovverk, betraktes økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter som generelle politiske intensjoner og ikke som bindende forpliktelser. I en verden hvor det finnes nok til alle, er det fremdeles et stort behov for å sikre lik rett for alle til grunnleggende økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter.» (Henriksen og Sommerfeldt 2005, s. 177)

Dette er et av punktene som menneskerettighetsforkjempere identifiserer som underskudd i det globale samfunnets arbeid for menneskeverd. I dette arbeid finner jeg etter å ha undersøkt

en stund, at mikrofinans har en større sjanse til å nå fram både politisk og økonomisk med sine intensjoner. (viser til Empiridelen s.27-40)

8.3.2. Globalisering

Mange fattige land blir avhengig av vår hjelp i form av bistand. Dette kan ødelegge deres egen økonomi og deres egen evne til å få framdrift i eget land. Vi har lenge hatt den oppfatning at vi gjør noe positivt når vi sender klær, penger, og hjelp til disse landene. For å få til rettferdighet for disse landene, må vi heller være med å styrke landet innenfra, bygge opp menneskene slik at de selv kan forsørge seg og sine. Dette kan gjøres gjennom å drive handel med dem på ærlig vis, uten at vi i nord må beskytte våre egne med handelsbarrierer og subsidier. Vi vet at Norge som nasjon har fått enorme rikdommer gjennom oljeindustrien i lang tid. Dette blir brukt til å spare, ha i reserve og som en buffer for vår egen økonomi. Vår evne til å kompensere for de skadene som oljeforbruket forårsaker er ikke noe vi kan skryte av. I mellomtiden øker oljefondet, en av de få tingene vi gjør er å betale miljøavgifter. Denne skjevheten handler om at vi sitter med velferd, vi tar inn profitt, mens de på den andre siden, i sør må betale for vår velstand med å leve under knapphet på ressurser og strid og konflikter som konsekvenser.(Henriksen og Sommerfeldt 2005 s. 94). I Norge og en del andre land har vi en motsatt effekt av Rawls forskjellsprinsipp. Ved å se på de subsidier som blir gjort i landbruket og i handelsnæringen i Norge nettopp for å beskytte vår egen økonomi ser man forskjellsprinsippet snudd på hodet. Her blir det gjort forskjell til fordel for de som har det greit fra før. Det blir laget regler, politisk, og handelsmessig, som hindrer at landene i sør kan selge sine produkter til oss i nord. Nord vil passe på sine egne, blant annet bøndene.

Globalisering handler blant annet om å gjøre økonomien mer verdensomfattende, dette har også en sosial virkning. Utviklingslandene er dårlig tjent med at de rike land beskytter sine egne interesser gjennom proteksjonisme, og ved å ta seg til rette med de fattiges naturressurser. Virkningen av globalisering burde være at landene får like rettigheter. Sjevdeling er en mulighet når jordsmonn, økonomiske vilkår i utgangpunktet og naturkatastrofer rår. Fordelingen bør foregå på en mer verdig måte, med tanke på sin neste og neste generasjon. Hvem skal ta over den jorden vi lever på og i hvilken forfatning skal den da overleveres? Ved å vise menneskelighet, kan man på en human måte se til at virkningen av det vi gjør i dag får positive konsekvenser. Dette gjelder for folk i sør som med sine ressurser kan gjøre mye verdifullt med sin jord og sin business for seg selv og sin familie, neste generasjon. Dette er en diakonal tankegang som vil bidra til økt menneskeverd. Globaliseringen bør være til fordel for de fattige. Norske bønder overlever fint om tollmurer

og subsidier reduseres. Globaliseringen bør sees på fra et Sør-Nord perspektiv, dette for å forstå at handelspolitikken må liberaliseres for en mer rettferdig handel. Globaliseringen vil være positiv for den fattige delen av verden. Dette har en sosial virkning som en del folk i nord har begynt å forstå. Mennesker i den sørlige del må få mulighet til å være med på verdiskapning, det er viktig at vi i nord ikke hindrer dem. (Wiggen 2005, s.94-94)

8.3.3. Empowerment

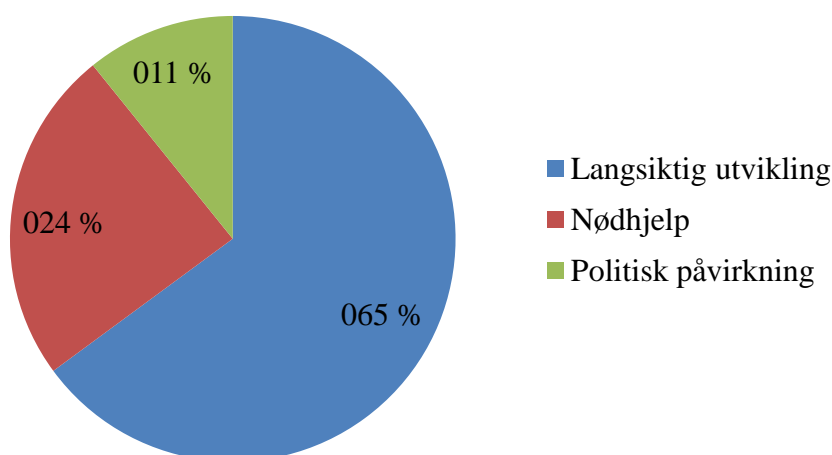
Mikrofinans handler om empowerment, myndiggjøring av mottakere. Vi må gi folk det de trenger for å bygge opp sitt eget. Selvrespekten hos menneskene og økonomien i landet lider, under vår misforståtte hjelp. Forskjellen på tradisjonell bistand og mikrofinans er stor. Gjennom mikrofinans vil man gi mennesker som har ressurser, de midlene de trenger for å bygge opp en inntekt. Det kan være en liten bedrift som en butikk, en skredder, en gårdbruker m.m. Noen er såpass flinke at de greier å utvikle sin bedrift, de øker lånene til å omfatte en større enhet, og flere personer. I dette styrker man enkeltmenneskene, familiene, og grupper som jobber sammen i de landene hvor de trenger å bygge opp sin økonomiske konjunktur. Dette er en side ved rettferdighet hvor hovedhensikten er å styrke de svake. Sjanselighet er det prinsipp som enklest viser hva som menes med denne form for myndiggjøring, selvstendigjøring og styrking av de som i utgangspunktet har lite. (Se Teoridelen s.17-18)

Det å bli selvstendig som menneske og som nasjon er et mål som bør tilstrebes. Et selvstendig menneske vokser i troen på seg selv. Ved å klare å forsørge sin familie gjennom egeninnsats, stiller de sterkere sammen. På samme måte kan man si at et land som er selvstendig i sin økonomi og i sin evne til å skaffe mesteparten av maten selv, stiller sterkere i forhold til de som er avhengig av store lån og bistand fra andre.

Det er etter en krisesituasjon i 1974 i Bangladesh, at Mohammad Yunus finner ut at han vil gi folk lån til å starte for seg selv, istedenfor bare å gi nødhjelp. Folket i Bangladesh sultet og mange døde, økonomien var elendig som følge av flom. Bangladesh har blitt og kan fortsatt bli utsatt for mange naturkatastrofer. En og samme landsby har hatt flom fire ganger i løpet av ett år. Hele avlinger har blitt ødelagt, det folk har jobbet og spart, har blitt fullstendig vasket vekk for familiene som bor der. Yunus så at underernæring spredte seg, han følte seg ubrukelig, mens han så mange som led. Han endret denne ubrukeligheten ved å redefinere sin rolle. Hvis jeg kan hjelpe noen, en eller to, i noen timer kan jeg være til nytte, tenkte han. Han begynte i en by, med et menneske, og jobbet derfra. (Mohammad Yunus 1998 kap.1 og 20)

Mine funn i forhold til mikrofinans forteller at midlene når fram til brukeren, dette vises både i Misjonsalliansens rapporter og case, og i rapporter fra Viator fra Aserbajdsjan. Arbeidet med mikrofinans er grundig undersøkt og rapportert. De når fram til fattige kunder i den delen av verden som trenger det mest.

Hos Kirkens Nødhjelp går innsamlede midler etter at administrasjonskostnader på om lag 11 % er trukket fra til:

Av dette kan man lese at mesteparten går til formålet, de satser mest på langsiktig utvikling, det vil si bistand. Det at de også bruker noe til politisk påvirkning er verdt å legge merke til. (Kirkens nødhjelp: Hvordan vi jobber. Slik bruker vi pengene)

8.4. Sosial Impakt/ Virkning

Den engelske betegnelsen social impact handler om virkningen av noe, effekten av det, i det samfunnet det befinner seg i. Definisjonen på ordet er; “The effect of an activity on the social fabric of the community”.² I denne settingen betyr det; “Hva er virkningen / effekten av mikrofinans for de fattiges samfunn. Ordet «impakt» er da en fornyelse av det engelske ordet impact.

I dette avsnitt går jeg litt utover egen empiri. Det er tilleggsinformasjon som ikke er knyttet til intervjuene. Informasjonen om sosial impakt på mikrofinans er hentet fra relevante internettkilder. Det er forskjellige rapporter som tar for seg virkningen, effekten av

² (<http://www.businessdictionary.com/definition/social-impact.html#ixzz1qOez553u>).

mikrofinans. Det er gjerne studenter og banker som ønsker å finne ut i hvilken grad mikrokreditt har en effekt. Har mikrofinans en udelt positiv effekt, er det med på å redusere fattigdom, eller gjør det vondt verre? I den sosiale impakt av mikrofinans, forstår jeg at man ønsker å se den sosiale virkning det har spilt for samfunnet, hvilken effekt har det hatt for de fattige og for deres sosiale utvikling i tillegg til den økonomiske effekt. Det å komme seg ut av fattigdommen er en bra utvikling, men har det ført til noe mer? Har deres sosiale liv blitt forbedret ved hjelp av mikrofinans? Er mikrofinans som metode en god måte å løse fattigdomsproblematikken på? Som fattig er man utelukket fra en del av det sosiale liv, i hvert fall det som koster noe. Det å gå ut, på kino, ut å spise osv. koster penger, skole koster penger. Ved å få råd til skole og forsørge sin familie, vil familiene etter hvert også i større grad ha råd til å være med på det sosiale liv. De får kanskje også en annen sosial status som deltaker i samfunnslivet ved å være med på den økonomiske vekst og utvikling der de bor.

“Regardless of their scale, outreach, location and the type of clients, all microfinance program interventions target one thing in common: human development that is geared towards both the economic and social uplift of the people that they cater for.

Microfinance programs target both economic and social poverty. To assess the success or otherwise of their efforts, microfinance institutions (MFIs) need to measure the impact of such programs on the borrowers. The theme of this paper pertains primarily to social impact assessment studies. As opposed to studies on economic impact, information on social impact indicators is usually limited and descriptive and cannot be used as a basis for numerical reasoning, quantification, forecasting and making predictions of how microcredit programs transform livelihoods.” (Ghalib 2007, s.1-2)

I denne artikkelen vil de understreke at mikrokreditt har en utvidet mening utover det å være en økonomisk hjelp. Det er også en sosial styrke å hente i bruken av mikrofinans. Kvinner som låner gruppevis har en stor fordel ved å være flere. Fellesskapet er med på å styrke tilbakebetaling, de kan hjelpe hverandre med dette og andre ting. De har også et fellesskap dersom de har lokale sammen. Dette er sosialt og gir mening. Den sosiale fordel av mikrokreditt er det ikke forsket så mye på, men det er klart at det i tillegg til den økonomiske fordel ved å kunne forsørge sin egen familie også har en viktig sosial virkning på de fattige. De får en annen rolle i samfunnet, ved å kunne bidra til fellesskapet. Mikrofinans fungerer som en opprettholdende utvikling og fattigdomsbekjempelse. Kritikerer Bateman anser dette som en myte han ønsker å avlive. Han sier at det finnes svært lite bevis på at mikrofinans har en merkbar økonomisk og sosial virkning i den lokale økonomien hos de fattige. (Bateman 2010, s.59) Bateman har liten tro på at mikrofinans er metoden man kan bruke for å fordele godene mellom rike og fattige, han mente at det svekket de fattiges posisjon, fordi lånene ble for små. Dette handler om Rawls rettferdighetsprinsipp, det er stor uenighet blant ekspertene.

Mohammad Yunus ville med mikrofinans prøve å utrydde fattigdom, og mente at virkningen av å gjøre dette ville fordele godene slik at vi fikk en bedre verden. Mohammad Yunus hevder:

«I strongly believe that we can create a poverty-free world, if we want to... In that kind of world, the only place you can see poverty is in the museum. When school children will be on a tour of the poverty museum, they will be horrified to see the misery and indignity of human beings. They will blame their forefathers for tolerating this inhuman condition to continue in a massive way...» (Mohammad Yunus, referert av Bateman 2010, s.6)

Dette viser hvor sterkt Mohammad Yunus trodde på dette. Virkningen og effekten av dette er delt. Det har likevel hatt en stor effekt for noen, forhåpentligvis positiv for de fleste.

I min empiri viser intervjuene med lånemottakerne at mikrofinans har hatt en positiv effekt på deres liv. De har kunnet utvikle sin business/butikk gjennom å låne og fornye sine lån. Dette har igjen ført til at de kan se på fremtiden sin med håp og forventninger. (Empiridelen s. 35 - 37)

Det å eie den bedrift man jobber i, eller huset man bor i, landet huset står på, er grunnleggende også for fattige. Det kan være like grunnleggende som å ha tilgang på lån. Virkningen av den hjelpen som blir gitt må derfor også sees i lys av dette. Problemet hos de fattige har vært at de ikke eier noe. De kan ha blitt fratatt sine jordflekker og sine hus, på grunn av korruperte politikere/ ledere i landet. Eiendom blir gjerne brukt som garanti for lån. Det vil si at; uten å eie sin egen jord blir man i noen samfunn, rettsløs. Mange opplever å bli jaget fra hjemmene sine og gården sin, de får livsverket sitt revet vekk. Eiendomsproblematikken må komme i søkelyset når man ønsker å gjøre verden mer rettferdig overfor de fattige. De bør ha lik rett og mulighet til å eie sine hus, sin jord og sine små bedrifter. Norge har fremmet dette forslaget om eiendomsproblematikken i FN i mars 2005. Dette er et godt initiativ, for slik det er i dag, så eier den rike eliten det meste i de fattige landene. Det må en lovendring til som endrer dette at byråkratiet ekskluderer de fattige fra eiendomsretten. (Wiggen 2005 s.93-94) Gjennom mikrofinanslånene har kundene mulighet til å kjøpe sitt hus og den jorda det står på, samt butikken de driver. (viser til intervju fra Ecuador s.35-36) Dette gir en stor sosial impakt/virkning som er med på å gi folk større selvillit for det arbeidet de selv mestrer. Det å fordele jorda mellom oss på en mer rettferdig måte, med like regler for de fattige og de rike er et viktig aspekt av det å fordele godene.

Det har blitt stilt spørsmålstegn til om mikrofinans har den effekt på fattige menneskers liv og familieøkonomi som man ønsket. Mohammad Yunus ble kritisert for å ha misbrukt norske bistandsmidler og er gått fra å bli omtalt som helt, til å bli kalt kjeltring. Roy Mersland og R. Øystein Strøm vil med sin undersøkelse vise at mikrofinans har en positiv effekt. Undersøkelsen til (Mixmarket, Financial data) 1998 til 2009 viser at det er vekst i samlede utlån og den gjennomsnittlige vekst i utlånsporteføljer til mikrofinansinstitusjoner. Veksten har vært positiv i flere år. Veksten har vært på mellom 40 og 60 %, med en gjennomsnittlig utlånsportefølje på 41,5 %. Årsaken til dette kan være at flere mikrofinansinstitusjoner har kommet til. Låneporteføljen og antall mikrofinans kunder har og vokst betraktelig. Finansiering fra vestlige investeringsfond som spesialiserer seg på mikrofinansinstitusjoner har og økt. På samme måte ser vi at internasjonale nettverksorganisasjoner, serviceleverandører og eiere av mikrofinansinstitusjoner er i økende antall. Misjonsalliansen er blant dem som eier flere store mikrofinansinstitusjoner i Bolivia, Ecuador og Vietnam. (Mersland, Strøm 2011 s.1-3) Dette vises også i mine funn.

Det er veldig krevende å dekke hele mikrofinansbransjen med tall og data, til det er bransjen for differensiert. Den sosiale impakt av mikrofinans er kun delvis blitt undersøkt, jeg har gjennom min undersøkelse fått tak i noen få av disse rapportene. Gjennom tiden har fattige i århundrer organisert seg i grupper for å spare og låne penger seg imellom. (Bouman, 1995) Det er ikke noe nytt at folk jobber på denne måten for å styrke familier og samfunn.

For få år siden tok man det for gitt at ved å gi fattige mennesker tilgang på lån, så ville de oppleve økonomisk utvikling. Det er ikke lett å isolere effekten av lån. Det er flere faktorer som er avgjørende for det økonomiske utbytte kunden kan få utfra sin forretningsvirksomhet. Enda vanskeligere er det å se om dette har en påvirkning på barns utdanning og ernæring. Dette har det imidlertid vært gjort empiriske undersøkelser på som konkluderer med at tilgang på mikrofinans, enten lån eller sparing, har positiv effekt på fattige menneskers økonomiske aktivitet og liv (Goldberg, 2005; Odell, 2010). (Mersland, Strøm 2011 s. 4)

Undersøkelser på makronivå viser en positiv sammenheng mellom utbredelsen av finansielle tjenester i et land og dets økonomiske utvikling. Kundene finner mikrofinans nyttig, dette viser seg ved at de velger å ta imot lånene og de gjør det igjen. Det er et frivillig valg. Jeg viser her også til min egen empiri som forteller at kundene låner om igjen. (Empirien s.35-37)

Til Batemans kritikk svarer Mersland og Strøm at kritikken er noe dårlig begrunnet, men Bateman har noen viktige spørsmål. Det at de fattige blir henvist til å drive småvirksomhet av

alle slag, er kanskje misbruk av arbeidskraft. Det er ikke hensiktsmessig å la så mange drive i uformell sektor med lav produktivitet. Fattige mennesker ønsker seg også en vanlig lønnet jobb. (Mersland, Strøm 2011 s.5-6)

Om vi når de fattigste av de fattige, er en måte å se virkingen av mikrofinans. I følge mine to intervjuobjekter fra Normisjon hadde de forskjellig syn på det. Sigmund Danielsen understreket at de når de fattigste. Nils Magnar Sture sier at de aller fattigste blir ikke berørt av dette, de når grupper med lave inntekter. (viser til intervju med Nils Magnar Sture) I følge Roodman er det et behov for å fokusere på lån til entreprenører, men alle er ikke potensielle entreprenører. Mikrosparing kan være vel så bra som mikrokreditt, fordi dette ikke krever en økning av inntekt for å betale tilbake renter. Med mikrosparing mener jeg at kundene får en mulighet til å sette av litt penger i en mikrofinansbank med gode vilkår, der småbeløp blir overført til en sparekonto, sammenlignbart med en sparegris. På sammen måte som en før la vekslepenger på en sparegris, blir disse vekslepengene satt inn på en egen konto. Små beløp som kunden setter inn, blir fra bankens side rundet oppover. På lengere sikt blir det penger av det. Kunden bestemmer selv hvor mye han vil sette av hver gang.(Mikrosparing-en genial sparemetode) Dette har vist seg å ha en positiv virkning på de fattige kundene uten at de trenger å bekymre seg for rentene.

Mikrofinans er og en metode for sparing, i tillegg til en mulighet til å ta opp lån for små bedrifter. Er dette med på å utgjøre en positiv endring hos de fattige, eller ruinerer det dem? Sosial impakt studier viser at mikrofinans er gunstig for sosialøkonomien. Det gir stabilitet og vekst og det reduserer ulikheter i inntektsnivå. Det reduserer sårbarhet, arbeidsledigheten går ned. Helse og ernæring bedres, skoledeltakelse øker, det styrker sosiale nettverk og kvinners empowerment (myndiggjøring). Dette er hva de positive resultatene viser. De negative sier at mikrofinans er utnyttelse av kvinner, uendret fattigdomsnivå, det øker inntektsulikheter og det øker arbeidsmengden. De høye rentene og tilbakebetaling av lån skaper avhengighet og barrierer for opprettholdbar lokal økonomi og sosial utvikling. Svakheten med disse undersøkelsene er at metodene varierer sterkt. Man mangler stringente, strenge og nøyaktige undersøkelser (Roodman D, Murdoch J, 2009 s. 14). Som metode til å ta opp små lån for å starte egne bedrifter, eller sende barn eller seg selv på skole, mener jeg mikrofinans er et godt tilbud til fattige som ikke kan få lån ellers. Som tvungen sparing synes jeg det umyndiggjør folk. Som et frivillig sparetilbud med gunstige avtaler og renter er dette et tilbud som er med

på å øke levestandard og menneskeverd. Med skole og midler til å klare seg selv øker selvtilliten hos folk.

8.5. Diakonal profil

Har mikrofinans en diakonal profil? Oppnår man noe som går utover det å kun lette sin egen samvittighet? Det at vi er en misjonerende, global kirke som ønsker å bidra til verdens fred og rettferdighet, er dette med når planer for fremtiden legges hos misjonsorganisasjonene? Har også investorene en moralsk motivasjon når de velger å låne sine penger bort til mikrofinansprosjekter?

I vår diakoniforståelse står nestekjærlighet, fellesskap og det å kjempe for rettferdighet som sentrale elementer. Vi ønsker å bidra til en verdensvid kirke med en global tankegang. Det å strekke ut en hånd er en vesentlig del av vår diakonale holdning. En rettferdig verden vil vi kanskje ikke oppnå, men vi kan ikke la vær å bidra til å utjevne forskjellene noe.

I Plan for diakoni sin visjon står det;

«Diakoni er kirkens omsorgstjeneste. Den er evangeliet i handling og uttrykkes gjennom nestekjærlighet, inkluderende fellesskap, vern om skaperverket og kamp for rettferdighet» (Kirkerådet 2008, s.4).

Det er særlig den siste delen jeg understreker, selv om alt dette handler om den diakonale profil. Vi viser nestekjærlighet ved å bry oss om folk, også de utenfor vår egen nærmeste krets. Ved å låne eller gi midler til mikrofinans er man med på å inkludere låntakerne i et økonomisk og sosialt fellesskap. Man gir dem en sjanse ved denne handling, til å få et bedre og mer verdig liv, et liv ut av fattigdommen. Dette gjøres i respekt og med gjensidighet. Långiver og låntaker er likeverdige aktører. Mikrofinans er en måte å vise solidaritet med mennesker som trenger hjelp. Dette kan være en hjelp i deres kamp for overlevelse, og for rettferdighet og fred. Kanskje kan man med mikrofinans bidra til mindre kriminalitet, og korrupsjon, fordi folk får en mulighet til å klare et ærlig levebrød. (Kirkerådet, 2008 s.4-6). Politiske ledere får med mikrofinans en mulighet til å skape økonomisk bærekraftig vekst i eget land. (viser til empiridel s.38-40).

Som Sogneprest Karin Krissley svarte på spørsmål om hvorfor de valgte et mikrofinansprosjekt som sitt misjonsprosjekt;

«Det var nettopp det vi var interessert i, en av grunnene til at vi valgte nettopp dette prosjektet. For å gi hjelp til selvhjelp. Vi valgte dette fordi det hadde en diakonal

profil. Det å gi fattige mennesker mulighet til å forbedre sin livssituasjon. Økonomisk fattige er de, men rike på ressurser.

Fordelen med mikrokreditt er at man kan bruke pengene flere ganger. De lånes ut og betales tilbake, da kan de lånes ut igjen. Dette er med å bygge opp menneskene, menneskeverdet. De blir ikke bare mottakere av hjelp, de blir myndiggjort, i motsetning til å være passive mottakere av vanlig bistand.

Hvorfor gjør Frogner Menighet akkurat dette?

Det hører med til å være en menighet at vi er en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke. Frogner Menighet ønsker å være en del av det globale perspektivet, en del av den verdensvide kirke. (se Skriv til Frogner Menighetsråd)» (Fra Intervjuet med Karin Krissley, Frogner Menighet). Se vedlegg nr.5 og 6.

En kan se forskjellen mellom det humanitære arbeid og diakonalt arbeid ved å sammenligne Røde Kors sitt humanitære imperativ som er:

«å redde enkeltmenneskers liv, lindre nød og sikre menneskelig verdighet uavhengig av rase, kjønn, religion eller politisk tilhørighet» (Nordstokke 2009 s.92, hentet fra internett)

Diakoni på den annen side er motivert av nåde, og et uttrykk for vår tro, med Jesus Kristus som forbilde. Diakoni er en handling som beveger seg fra Gud gjennom oss ved å møte mennesker i nød, både fysisk, psykisk sosialt og åndelig. Jesus Kristus skal skinne igjennom som et vitne om Guds kjærlighet og omsorg for det skapte. Gjennom dette blir oppgavene å verne om menneskers verdighet, sørge for helbredelse og forsoning i samfunnet. Vise respekt og omsorg for det skapte, fordømme urettferdighet, og fremme rettferdighet. Gjennom å gi hjelp til folk i nød, vil man bidra til en positiv endring for alle. I praksis betyr dette at diakonalt arbeid innebærer barmhjertighet, åpenhet, respekt, ansvarlighet, solidaritet, og rettferdighet. Medvandring og myndiggjøring er blant de viktigste metoder, men det brukes flere ulike metoder. (Nordstokke 2009, s.92-93)

Som kristne lever vi etter en tro om at vi er skapt i Guds bilde, det gjelder oss alle. Det handler ikke bare om våre individuelle behov, men også om felles goder. I det globale samfunn er det et mangfold av ressurser og muligheter. Det gjelder at vi ser menneskene, og viser dem den respekt og nestekjærlighet som skal til, for å dele av det vi har for mye. (Henriksen og Sommerfeldt, 2005, s.173-174)

8.5.1. Hvor i mine funn, Empiri finnes den diakonale profil?

Av de intervjuene jeg har gjort har 2 vært med misjonsorganisasjoner, et med en prest i en norsk kirke, et med en leder av et aksjeselskap som driver med mikrofinans, et med en

storinvestor og et med en finansrådgiver. Motivet mitt er å finne ut om de som gir penger/bidrar med lån, har en diakonal motivasjon i det de ønsker å bidra med.

Mine funn viser at misjonsorganisasjonene helt klart har en diakonal profil, de understreket dette i intervjuene. Man må se nyansene i det diakonale og det profane (verdslige). I dette ligger det en holdning om at man må se hele mennesket. Likevel må man spørre seg hva som bør komme først. Ved å forkynne for en sulten menneskegruppe, vil ikke et evangelisk budskap nå fram. Diakoni handler om å se behovene som ligger i forkant. Det blir viktigere å gi et levebrød først. Frans av Assisi har sagt: «Forkynn alltid evangeliet, om nødvendig med ord». Evangeliet handler vel så mye om hendelse som handling og ord, derfor henger diakoni og forkynnelse sammen. (Nordstokke, 2010 s. 84) Gjennom mikrofinans ønsker giverne, både misjonsorganisasjonene og finansinstitusjonene å være med på å fordele godene, slik at den fattige delen av verden får et litt bedre utgangspunkt. Vi må skjelne mellom diakonalt utviklingsarbeid og annet utviklingsarbeid. Her må en se på hvilken rolle trosbasert tilnærming har i utviklingsarbeid, hva blir forskjellen på dette og arbeid drevet av sekulære organisasjoner. (Nordstokke 2010 s. 77) Misjonsorganisasjonene ønsker å bidra i det globale perspektivet og være en del av den verdensvide kirke på en måte som den fattige delen av verden kan ha nytte av. Mottakerne av lånene, vil se en ekte handling hos de som gjør dette av nestekjærlighet. De vil se at dette er med på å gi dem økt livskvalitet, og menneskeverd. De vil forhåpentligvis forstå at det blir gjort med et velvillig ønske om fremgang. Gjennom intervjuene kom det fram at misjonsorganisasjonene strekker seg mye lenger når det gjelder å gi hjelp, her lån. De gir lån også til folk, som de har sterk tvil på, kommer til å klare å tilbakebetale gjelden. Syke og funksjonshemmede, døende får også lån hos Misjonsalliansen (empirien s.29-30). De har en sterkere medmenneskelighet og ser nøden, der den er størst. Mange ganger ønsker de å hjelpe de aller fattigste. I misjonsorganisasjonene er det også slik at man gir pengene, det er ikke bare til utlån. De er vel vitende om at de ikke kan forvente noe tilbake. Det er noe annet som ligger i ønsket om at dette skal bidra til noe positivt for ens neste, når tanken om egen profitt ikke er tilstede. I den diakonale handlingen ligger det en oppfatning om en «bærekraftig utvikling basert på og formet av kristnes tro på Den treenige Gud.» Nordstokke viser til LVF 2002 (Det Lutherske Verdensforbund) «Diakoni i kontekst». Denne bærekraftige utvikling er endringsprosessen i samfunn som tar enkeltmennesker på alvor, og ser lokalsamfunnets grunnleggende behov og rettigheter og arbeider for å ta vare på dem for generasjoner framover. (Nordstokke, 2009, s.78) Bibelen viser gjennom historien om den barmhjertige samaritan (Luk 10, 25-37) på en svært god måte hvordan vi skal være

overfor vår neste. Diakonal profil handler om å vise slik nestekjærlighet, det handler om å se nøden, og gjøre noe med den.

Misjonsorganisasjonene må gjøre en større innsats for å få samlet inn disse pengene. Likevel er giveren her også opptatt av at pengene når lengst mulig. Det er gjerne grunnen til at de velger mikrofinans som sitt prosjekt, fordi de ser at pengene kan brukes flere ganger, de strekker seg lenger og kan hjelpe flere til et bedre liv. Muligheten til å gi et ærlig arbeid for folk i fattige land, er et fint bidrag å gi.

Det å finne ut at storinvestoren, og finansrådgiveren hadde en mening med det de gjorde, utover å maksimere avkastningene, er et tegn på at de også har en moralsk motivasjon med det de gjør. Deres investering i mikrofinans viser at de har en samvittighet, de har en høy moral. De gjør det, fordi de ønsker å gjøre en forskjell i verden. De ønsker å jevne litt på urettferdigheten. Det er ikke disse prosjektene de tjener mest på, men de velger dem likevel, og de ønsker å få med fler til å investere i mikrofinans. Det blir sett på som en verdiskapende kjede, som kan trekke til seg langt mer kapital fra nye aktører i det private og institusjonelle markedet som ellers ikke ville kunnet engasjere seg for mennesker som er lavest på samfunnets rangstige.

«Ferd's visjon er å skape varige verdier og sette tydelige spor, en visjon som fullt ut inkluderer å drive med mikrofinans»(Johan H. Andresen i intervju 31.1.12)

Det er en god etikk i dette; når de investerer i mikrofinans, tenker ikke investoren mest på profitt. Dette er noe de gjør for å yte bistand, og gjennom mikrofinans får de maksimert bistandseffekten. De velger gjerne heller å reinvestere pengene enn å ta ut profitten. (Paul Navestad i intervjuet 27.1.2012) Empirien s.32-34.

8.5.2. Overlappende konsensus

Hvis man kunne få til en overlappende konsensus, hvor investorene og misjonsorganisasjonene jobbet sammen for å få best utnyttelse av pengene, ville det være til stor fordel for de fattige. Selv om folk har forskjellig tro og motiver for å hjelpe fattige kan man arbeide sammen. Investorene har penger og best kompetanse på finansiering. Misjonsorganisasjonene har erfaring med å jobbe med fattige i fattige land. Et samarbeid mellom disse aktører vil kunne styrke hjelpen. Mine undersøkelser viser at det er noe samarbeid. Trine S. Aulie sitter i styret for Kolibri-Kapital, men er og Investment manager for Ferd A.S. Denne personen har da en viktig rolle både hos storinvestorer og hos Kolibri-Kapital, som jeg anser for å være en slags mellomrolle mellom misjon og aksjeselskap.

(Kolibris hjemmeside) Rawls har med ideen om en overlappende konsensus prøvd å vise hvordan mennesker kan engasjere seg i felles rettferdighetsprosjekt ut fra ulike grunner samtidig som de henter inspirasjon og motivasjon i sine respektive trosoppfatninger.

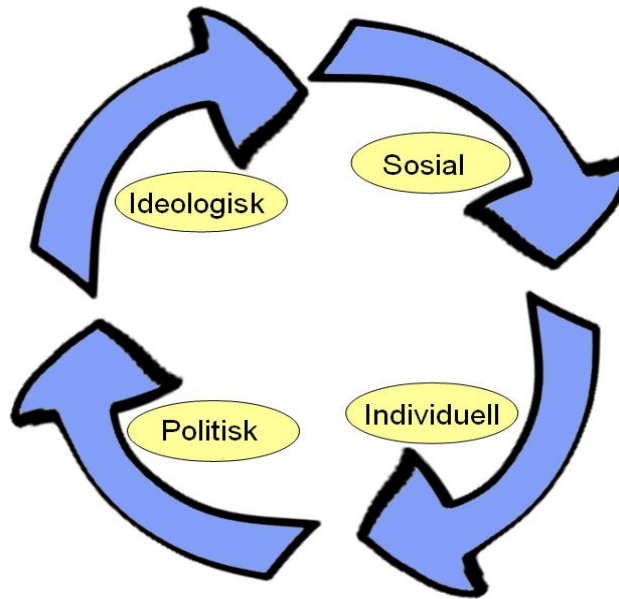
“Rawls’s hopes for a stable liberal society rest on an *overlapping consensus*. In an overlapping consensus, citizens support the same basic laws for different reasons. In Rawlsian terms, each citizen supports a political conception of justice for reasons internal to her own comprehensive doctrine” (John Rawls, kap 3.5 Stanford Encyclopedia of Philosophy)

Investorene som investerer innen mikrofinans, har høy moral og samvittighet. Hva blir forskjellen på storinvestorene som setter inn store summer i mikrofinansprosjekter, men riktignok ønsker å få noe igjen, og andre smågivere innenfor misjon og andre «kristne» aksjonister? Forskjellen kommer tydeligst fram hos AMAS, viser mine funn, de er absolutt helt non-profit. Det er ikke meningen at de skal tjene noe på dette, og de vil også satse på å hjelpe der det er enda større risiko for tap, for de aller svakeste, de syke, funksjonshemmede og døende. Vi ser her en enda større nestekjærlighet overfor de som de ønsker å gi sitt bidrag til.

Det er interessant at hos Kolibri Kapital finner man at de har en funksjon som et aksjeselskap med målsetting og motiv som gjør at de nærmer seg misjonsorganisasjonene. De er ikke et selskap som kan kalles helt non-profit, ei heller misjon. De har i utgangpunktet en diakonal hensikt, men de ønsker å nå ut til de litt mer pengesterke investorene. Antakelig startet de dette for å møte et behov. Investorer hadde lyst til å investere pengene sine i mikrofinans, uten å nødvendigvis bare gi dem bort. Det er misjonsorganisasjonene Misjonsalliansen og Korsvei, som står bak her. Etter min vurdering har ikke Kolibri Kapital den diakonale profil like langt framme som hos Normisjon og Misjonsalliansen, men de er heller ikke bare profittorientert. Målet er her også å nå ut med penger til de fattige slik at de kan få et bedre liv. Idealismen er her klart en medspiller, de ønsker å bidra til en forandring, en mer rettferdig fordeling av godene. Som de sier selv, de ønsker å gi hjelp til selvhjelp, realisere drømmer og bygge et bedre liv for folk i den del av verden som strever mer enn oss (hjemmeside til Kolibri Kapital 9.3.2012). I mine observasjoner fant jeg at de blir litt for små til å gjøre seg gjeldende i den store sammenheng, de trenger å øke sin aksjekapital for å få med seg de store kundene. Det interessante med dette er; hvem de kan nå med dette? Når de investorene med høy moral og ønske om å bidra i det globale samfunnet, eller den kristne person som ønsker å gjøre noe som bidrar til rettferdighet og fordeling av goder?

8.5.3. Håp

Fattigdommen i verden i dag er vanskelig å fjerne helt, men mikrofinans kan være med på å gi muligheter til noen. Gjennom mikrofinans kan man og gi et håp om et bedre liv. Som del av et samfunn må alle bidra til å gjøre livet greit der man bor, men i følge Pogge har vi et ansvar utover dette. For å bety en forskjell i verden, må man bidra der man kan. Dette er et globalt og politisk ansvar for folk i den velstående del av verden. Pogge peker på det politiske og statlige ansvaret vi har for verdens rettferdighet. Johan H. Andersen har i et brev til Statsministeren pekt på Norges ansvar, og oppmuntret Norge som den rike nasjon vi er, til å bidra til å være med på det største mikrofinansbidrag i verden. Han selv har startet sitt eget mikrofinansfond. Gjennom Johan H. Andresen sitt bidrag gjør han noe aktivt for å bidra til fordeling av godene. Han mener at Norge som en av verdens rikeste nasjoner, bør bidra med sin formue i mikrofinans sitt arbeid. Hans tro og vilje til å investere i mikrofinans i den fattigere del av verden, bør få våre politikere til å engasjere seg. Johan H. Andresen formidler et håp for folk. Dette ønsker han å gi videre til så mange som mulig. Kan man vise til at dette hjelper, at det hjelper på en måte som varer og som leder folk ut av fattigdom? Dette bringer håp til folk. Med dette håp de kan bygge sitt liv og sin framtid. Intervjuene fra lånemottakerne viser at de har håp for fremtiden. (Empirien s.35-37) Ofte ser man at fattige befinner seg i en spiral av håpløshet, urettferdighet. Heldigvis kan man snu dette. Folk har opplevelser av kjærlighet, godhet og relasjoner som gir grunnlag til håp og tro på en framtid. Erfaringer viser at der er mulig å bryte spiralen. Mennesker er del av en større helhet. Relasjonene gjør at man må åpne seg og inkludere andre. Man må spørre seg; Hva har du tenkt å gjøre for ditt fellesskap i dag, for at det skal bedre seg og utvikle seg? Det afrikanske begrepet Ubuntu forklarer dette svært bra. Ubuntu: "I am what I am because of who we all are." (From a translation offered by Liberian peace activist [Leymah Gbowee](#).)

Man er den man er, fordi man er del av en større helhet. (Nordstokke 2010 s.20) Vår verdighet blir bekreftet gjennom ulike dimensjoner, den ideologiske, den sosiale og den politiske dimensjonen. I den ideologiske dimensjon ligger livssynet og verdiene, som solidaritet, rettferdighet, fred og omsorg for skaperverket. I den sosiale dimensjon kommer oppfatningen av håp til uttrykk. Den du er i forhold til ditt engasjement og det som myndiggjør deg som menneske til å delta i samfunnet som den du er. Den politiske dimensjon viser at vi som deltakere i samfunnet gir uttrykk for vårt håp og våre visjoner om fremtiden. (se tegning s. 20 i Nordstokkes bok).

Håpsspiralen. Denne inneholder 1. ideologisk dimensjon, 2. sosial dimensjon, 3. individuell dimensjon, og 4. politisk dimensjon. Dette er hentet fra Ubuntu-(filosofi) ³

Diakonien søker å utfordre håpsløshetsspiralen, og snu den til en håpsspiral. Dette gjøres gjennom praktisk arbeid og handling. Medvandring slik at folk går fra visjon til forvandling, forsoning og myndiggjøring er en av hovedmålsettingene i diakonalt arbeid. (Nordstokke 2010 s.21)

---

³ [http://en.wikipedia.org/wiki/Ubuntu_\(philosophy\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Ubuntu_(philosophy))

Med misjonsfolkets innsats omkring mikrofinans er man med på å gi dette håpet et løft ut av håpløsheten. En del av undersøkelsene(empirien) viser at det nytter, de får et nytt liv og et nytt håp etter å ha mottatt lån eller annet bidrag fra mikrofinans. Misjonsfolket har flere eksempler på at folk har kommet seg ut av fattigdommen.

9. Avslutning

9.1. Oppsummering

Oppgaven har bestått av innledning, forskningsresultater, historikk, og tre hoveddeler, teori med begrepsavklaringer, empiri, analyse og debatt. Til slutt en kort avslutning med oppsummering og konklusjon.

Kapittelet om forskningsresultater er med for å vise hva misjonsorganisasjonene og finansorganisasjonene har gjort. Tallene viser målsetting og resultater i forhold til dette arbeidet. Forskjellen mellom disse aktørene kommer fram allerede her. Den diakonale profil hos misjonsorganisasjonene er tydeligere, mens investorene understreker at dette er bankvirksomhet, ikke veldedighet. Likevel viser de god etikk og moralsk vilje med å bidra til mikrofinans.

Mohammad Yunus var initiativtaker til Grameen Bank og den som startet mikrofinans. Han hadde stor tro på dette og mente at det kunne utrydde fattigdom.

I teoridelen er hovedfokuset på rettferdighetsteori med utgangspunkt i Rawls og Pogge. Rawls introduserer sitt sammensatte rettferdighetsprinsipp og han har blant annet med begrepene forskjellsbehandling og sjanselighet. Disse gir et godt utgangspunkt for arbeidet med mikrokreditt. Pogges fokus på den globaliserte verden minner oss om vårt felles ansvar for våre medmennesker både som enkeltpersoner og som samfunn. Menneskeverdet, det å bli myndiggjort og selvstendig, er samtidig en vesentlig del av å komme ut av fattigdom. Den fattige trenger å få tilbake sin selvrespekt.

Empirien er selve undersøkelsen. Den viser hvordan jeg har gått fram for å finne svar. Her ble jeg møtt med respekt, men også problemer underveis. Det åpnet seg nye muligheter etter hvert. Dette var med på å gjøre oppgaven spennende å jobbe med.

Analysedelen er en sammensetning av analyse og debatt.

De 5 punktene som ble gjenstand for min analyse er:

1. Kritikken mot mikrofinans
2. Rentenivået i mikrofinans
3. Bistand versus mikrofinans
4. Sosial impakt/virkning
5. Diakonal profil

Kritikken mot mikrofinans kommer fram i analyse-og debatt delen. Bateman vil avlive myten om at mikrofinans er det eneste som hjelper. Sunn kritikk er bra, fordi man som bidragsyter og aktiv deltaker i mikrofinansinstitusjoner må vise til resultater for å vise at dette virker, men man må være kritisk til kritikken også. Det er blitt kritisert at rentene er for høye for mikrofinanskundene, debatten om rentene viser et nyansert rentenivå, som er målbart i følge mine observasjoner. Bistand versus mikrofinans viser forskjellen og likheter mellom disse metodene, med hensikten å vise at mikrofinans er et bedre redskap, da det bygger mer på ansvarliggjøring av mottaker og dermed og selvstendigjøring og menneskeverd. Den sosiale impakt/virking vil med sine undersøkelser være med på å vise at mikrofinans er bra for noen, men ikke alltid. Det at misjonsorganisasjonene har en diakonal profil når de velger å jobbe med mikrofinans ble tydelig både etter å ha lest det de har skrevet og etter å ha snakket med dem. De gjør dette arbeidet som følge av et ønske om å formilde kristen nestekjærlighet. Det at også finansinstitusjonene har en moralsk motivasjon, og ønsker å bidra til fordeling av godene, er en god erfaring å få med seg.

9.2. Konklusjon.

Målet med mikrofinans er å bekjempe fattigdom. Ambisjonene er å myndiggjøre lånemottakeren til et selvstendig liv, med en fremtid som bygger på håp for sin familie, og for neste generasjon.

Wiggen har i sin bok noen forslag til bekjempelse av fattigdom som er konkrete. FNs første millenniumsmål er halvering av den ekstreme fattigdom vi har i dag. Man ønsker tallet ned til 1.2 milliarder som lever på mindre enn en dollar pr dag innen 2015. Dette innebærer:

- «Sletting av gjeld i de fattigste land
- Innføre ansvarlig utlånspolitikk i Verdensbanken.
- Liberalisere handelsmarkedet til fordel for fattige land, dvs. slutte å subsidiere jordbruket i rike land, fjerne handelsbarrierer, toll, kvoter og avgifter
- Legge om utviklingsbistand fra det offentlige. De bør være basert på konkrete forskningsresultater og midlene må brukes mer ansvarlig, f. eks. til helse og utdanning
- Skille mellom utviklingsbistand og rike lands egeninteresser. Her må man forske seg ned til roten av historisk problemstilling.
- Kjempe for en demokratisk prosess i utviklings og bistandstema ved hjelp av innsyn og åpenhet.
- Informere om mikrokreditt og stimulere til økonomisk vekst og verdiskapning i fattige land
- Fremme industrielle direkteinvesteringer for å utvikle næringen i utviklingsland.»(Wiggen 2005, s.91-92)

Dette oppsummerer noe av kjernen i hva som bør gjøres for å få til en mer rettferdig fordeling. Det handler om respekt for alle mennesker, at vi fortjener like muligheter. Kvinner er i fokus når det gjelder mikrofinans. Det er på tide å innse hvilken rolle kvinnene har i samfunnet. De er med på å bringe neste generasjon videre i større grad enn menn. Menn er i større grad opptatt av sin egen karriere, de synes gjerne det er greit at kvinnene tar mest ansvar hjemme. På grunn av sitt ansvar for hjemmet, og den økonomiske situasjonen for familien, er det riktig at fokuset kommer kvinner til gode gjennom mikrofinans. Dette handler om rettferdig fordeling av goder og ressurser. Fordelingen mellom mann og kvinne skal være rettferdig.

Misjonsorganisasjonene, Normisjon og Misjonsalliansen har begge suksesshistorier som forteller om fornøyde mikrofinans kunder som har fått bedret sitt liv og sin framtid etter at de har tatt i bruk mikrofinans. Jeg viser til informasjon fra disse (Annual report 2009, ICDP) (Misjonsalliansens skriv: Støtte til mikrofinans), og til empirien s.27-31 og 35-37.

Kritikken mot mikrofinans viser at det er lett for at profitten blir det viktigste, og at de rike vil sikre seg mot tap av kapital og renter. Bateman hevder at mikrofinans er en fattigdomsfelle, istedenfor en utvei. Han har ingen tro på at dette vil hjelpe de fattige. For å opprettholde økonomi og sosial utvikling i utviklingsland og andre steder konkluderer han med at mikrofinans ikke hjelper. Hvor kan vi da finne lokale finansielle modeller som erstatter mikrofinansmodellen? Han mener at lokalt drevne finansielle modeller er mer realistiske enn de har vært tidligere, og er derfor svært ønsket. (Bateman 2010 s.212) Mine funn avkrefter at investorene kun er ute etter profitt, de har en høy moral som driver dem til å bidra med mikrofinans.

Det er stor usikkerhet om mikrofinans er den rette metoden for å utrydde fattigdom. Ønsket om at det skal hjelpe er stor, men den enkeltes, misjonsfolks, kirkefolks og investorers vilje til å bidra er noe man stadig må jobbe med. Medias søkelys mot kritikkverdige forhold innenfor bransjen og mot Mohammad Yunus, har sådd tvil hos mange. Hvis mikrofinans var løsningen på fattigdomsproblemet, så ville det vært flott. Full rettferdighet mellom nord og sør vil kanskje aldri bli en virkelighet, men en litt jevnere fordeling burde det være mulig å få til. Hvis alle med samvittighet, og alle med et kristent ideal gjør det som vi er ment å gjøre, dele med vår neste, så vil verden bli et bedre sted for alle. Bibelen viser til at penger og rikdom kan komme i veien for tro og omsorg for medmennesker. (Luk 16, 19-31) Den rike mann og

Lasarus. Derfor skal omsorgen og tanken på vår neste styrke oss når vi deler av det vi har, det vil da ikke lenger stå i veien for vårt forhold til Gud.

Ved å se på tallene fra statistikken, ser man at mikrofinansbransjen har lav fortjeneste, høye kostnader og lav inntjening (Mersland, Strøm 2011 s. 12). De som jobber med dette har en høyere mening om profitt, de ønsker en sosial gevinst i tillegg for mottakerne. Muligheten til å bygge opp menneskeverd, selvtillit hos innbyggere i den fattige delen av verden er like viktig som høy avkastning på pengene. Dette viser at mikrofinansbransjen bidrar til å fordele godene i verden. Konklusjonen er at man har intet å tape, alt å vinne på å gi sitt bidrag til dette gode formål.

Det man trenger å jobbe mer med, er hvordan få med seg flere folk inn i dette arbeidet. Det gjelder å få flere til å satse på mikrofinans, til å bli med å bidra med sine penger. Undersøkelsene mine har vist at det er liten tilgjengelighet for vanlige folk i Norge, til å bidra med sin del i dette satsningsområdet. Mikrofinans som redskap til å fordele goder og bidra med rettferdig fordeling, trenger folk som kan bryte noen barrierer, slik at vanlige folk kan få lov til å bidra med sin del. For å bli et enda mer bærekraftig instrument til å gjøre noe med fattigdommen og nøden, må tilgjengeligheten bli bedre for den som ønsker å gi sitt bidrag til mikrofinans.

10. Kilder

10.1. Bøker, artikler, oppgaver:

Bateman, Milford (2010). *Why doesn't Microfinance work? The Destructive Rise of Local Neoliberalism*, London, New York, Zed Books.

Bibelen, (1978) oversettelsen, Det Norske Bibelselskap.

Claussen, Jens, (2002) *Guidelines for appraisal and monitoring of microfinance projects*. The Norwegian Development Network. Nordic Consulting Group, Norway

Feiring, Eli (1992). *Rettferdig fordeling*. <http://www.duo.uio.no/sok/work.html?WORKID=41>

Lest 27.4.2012

Føllesdal, Andreas, (1998); John Rawls i: Eriksen, Trond Berg (red.) *Vestens tenkere*, Bind III Fra Freud til Baudrillard, Aschehoug, Oslo.439-451.

[https://](https://editorialexpress.com/cgi-bin/conference/download.cgi) Ghalib, Asad Kamran, (2007). *Measuring the impact of microfinance intervention: editorialexpress.com/cgi-bin/conference/download.cgi?* Lest 27.4.2012

Henriksen, Jan-Olav og Sommerfeldt, Atle (Red), (2005): *Det umulige nåløyet, Fattigdom og rikdom i Norge i globalt perspektiv*, Oslo, Gyldendal Norsk Forlag.

Johannessen, Kai Ingolf; Moelven, Olav; Roaldkvam Sidsel, (2007): *Godt-rett-rettferdig*, Oslo, Akribe

Johannessen, Kai Ingolf, Jordheim, Kari, Karsrud Korslien, (2009); *Rettferd som bryr seg, Diakoni - en kritisk lesebok*, Trondheim, Tapir Akademisk forlag.

Kirkerådet (2008). *Plan for diakoni*, Kirkerådet, Oslo

Nordstokke, Kjell, Red.(2010) *Diakoni i kontekst: Forvandling, Forsoning, Myndiggjøring*. Genève, Det Lutherske Verdensforbund.

Misjonsalliansen, Frogner Menighets misjonsprosjekt, brosjyre. *Mikrofinans – gruppelån til fattige i Bolivia*.

Nikolaisen, Per Ivar(24.mai 2011). Vil doble i mikrofinans. Intervju med Johan H. Andresen jr. *Dagens Næringsliv*

Pogge, Thomas W. (2001) *Global Justice*, Edited by Thomas W. Pogge, Oxford, Blackwell Publishing

Pogge, Thomas W, (2002), *World Poverty and Human Rights, Cosmopolitan Responsibilities and Reforms*, Oxford, Blackwell Publishing

Brock, Gillian, og Moellendorf, Darrel red. (2005)

Pogge, Thomas W. (2005); *Real World Justice* Brock, Gillian, Moellendorf, Darrel (red.) *Current Debates in Global Justice*. Location 321-606. Kindleutgave. Dordrecht, Springer lest 09.05.12

Prophetic Diakonia: *For the Healing of the World* Report. Johannesburg, Sør-Afrika, november 2002, LVF Genève s.6

Rawls, John (1971): *A Theory of Justice*, New York, London, Harvard/ Oxford, University Press

Rawls, John, (1999): *A Theory of Justice*, New York, Oxford University Press

Rawls, John (2003): *Rettferdighet som rimelighet, en reformulering*, Oslo, Pax Forlag 'A.S.

Roodman D, Murdoch J (2009). *The impact of micro-credit on the poor in Bangladesh: revisiting the evidence* (Working paper no 74). Washington DC: Centre

Sancred Welfare Foundation (SWF) Bangladesh. *Integrated Community Development*

Viator Micro Credit Azerbaijan LLC, Informasjonsskriv fra Normisjon. 31.12.2005 Aserbajdsjan. Program (ICDP) Annual Report 2009. www.swfbangladesh.org lest 27.4.2012

Wiggen, Guri C., (2005) *Fra almisser til verdighet*. www.civita.no/assets/2005/11/pdf-12-Mikrokredittboken.pdf. Lest 27.4.2012

Yunus, Mohammad with Alan Jolis (1889) *Banker to the poor. The autobiography of Mohammad Yunus, founder of Grameen Bank*. Bangladesh, The University Press Limited

10.2. Internett-kilder.

Tema	Dato lest:	Internett henvisning URL:
Barn og fattigdom - Barn lider mest under fattigdom.	27.4.12	www.reddbarna.no
Fattigdom FN-sambandet	27.4.12	www.fn.no › Temaer › Økonomisk og sosial utvikling
Fattigdom i Norge Ung.no	27.4.12	www.ung.no/fattig/2339_Fattigdom_i_Norge.html
Fattigdom Globalis.no	27.4.12	www.globalis.no ›Tema
Ferd informasjon:	27.4.12	http://www.ferd.no/ forside
Ferd informasjon	27.4.12	http://www.ferd.no/lang/show.do?page=195;132&articleid=1731&printpage=true
Klimarapport 2003	27.4.12	World Disasters Report 2003 - Climate Centre - Publications: http://www.climatecentre.org/site/publications/.../world-disasters-report-200...
Kirkens Nødhjelp:	27.4.12	http://www.kirkensnodhjelp.no/
Misjonsalliansen:	27.4.12	http://www.misjonsalliansen.no/artikkel/article/49742
Misjonsalliansen:	27.4.12	http://www.misjonsalliansen.no/dette-gjoer-vi/mikrokreditt
Microfinance	27.4.12	www.dfid.gov.uk/R4D/PDF/..MicroFinance_FOR+WEB(1).pdf
Mikrofinans. Fra helt til kjeltring	27.4.12	http://www.magma.no/mikrofinans-fra-helt-til-kjeltring
Mikrosparing	27.4.12	http://www.mikrosparing.com/
Mixmarket:	27.4.12	http://www.mixmarket.org
NORAD:	27.4.12	http://www.norad.no/no/forside;jsessionid=763E1BDBAE52D06C4FE03CFCE04EB1E4
Ole Danbolt Mjøs, (10.12.06)	27.4.12	www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=148447
OECD	27.4.12	http://www.oecd.org/ http://
OECD	27.4.12	www.oecd.org/..0,3417,en_366734052_36734103_1_1_1_1_1,00.h
Pogge, Thomas W. hjemmeside	27.4.12	http://pantheon.yale.edu/~tp4/index.html
Rawls	27.4.12	http://plato.stanford.edu/entries/rawls/
Sosial impact definisjon	27.4.12	http://www.businessdictionary.com/definition/social-impact.html#ixzz1qOez553u).
Storebrands mikrofinansinitiativ	27.4.12	http://www.storebrand.no/site/stb.nsf/Pages/mikrofinansinitiativet.html
Yunus, Mohammad sin avskjed	27.4.12	http://e24.no/utenriks/jeg-vil-ha-en-verdig-avskjed/20030744?view=print
Økonomisk og sosial utvikling	27.4.12	http://www.fn.no/Temaer/Oekonomisk-og-sosial-utvikling/Fattigdom/Mikrokreditt

10.3. Upubliserte kilder

Simon Bartlett, Viator Microcredit, Email: simon.bartlett@viator-az.org. hans e-postadresse er med, fordi han har skrevet mye av informasjonen fra Viator, Aserbajdsjan.

Solveig.skaug@misjonsalliansen.no informasjon om antall menigheter som har mikrofinans som sitt prosjekt gitt per e-post.

Spørsmål om Mikrofinanslån

Til folk som er brukere av denne form for lån.

---

1. Når fikk du dette lånet?
2. Hvordan fikk du tak i det?
3. Hva bruker du det til?
4. Har du planer om å utvide businessen din, eventuelt danne en gruppe? Til hva
5. Hvordan har du planlagt å betale lånet tilbake?
6. Synes du lånet er rettferdig, rimelig, jeg tenker i forhold til renter og tilbakebetaling?
7. Har dette Mikrofinanslånet hjulpet deg og din familie finansielt/økonomisk? På hvilken måte har dere fått bedre økonomi?
8. Hvor hørte du første gang om Mikrofinanslån, at dette var en mulighet?
9. Har dine framtidsutsikter og din livskvalitet endret seg etter dette? På Hvilken måte?

Intervju med investorer.

---

1. På hvilken måte kjenner du til Mikrofinans?
2. Du jobber i Finans Verden, hva er det du gjør?
3. Har du kunder som ønsker å investere sine penger i Mikrofinans?
4. Hvordan tenker du at det er en god måte å investere på?
  - a) For investoren
  - b) For mottakere.
5. Hvis vi skulle sammenlikne med Bistands arbeid, jeg tenker på langvarig bistandsarbeid der det blir sendt mat og klær til de fattige land i god tro for og hjelpe dem, med å gi Mikrokredittlån. Hva blir forskjellen?
6. Ser du en måte vi kan spre «det glade Budskap» og få flere til å investere i Mikrokreditt nettopp for å være med på å dele litt på godene?
7. Kjenner du en eller flere investorer som har investert i Mikrofinans som kunne latt seg intervju av meg?
8. På hvilken måte tenker investorene når det gjelder Mikrokreditt, er det en del av deres samvittighet som gjør at de velger å investere i dette, eller er det ren profitt?

Spørsmål som jeg ønsker å få svar på fra Johan H. Andresen.

1. Hvorfor bruker du penger på mikrofinans?
2. Hva driver deg til dette?
3. Har du fått med deg noen andre folk med mye penger?
4. Får du tid til å følge opp prosjektene i utlandet?
5. Hva, i korthet, går disse prosjektene ut på?
6. Jeg vet du skrev et åpent brev til Statsministeren og oppfordret til at Norge skulle bli den største Mikrofinanslångiver i des. 2006. Hvilket svar fikk du eventuelt?
7. Flere andre investorer har allerede gått inn med penger. Hvordan kan dere få med dere enda flere?
8. Handler mikrokreditt i dypeste forstand om fordeling av goder, og at det er urettferdig at den fattige delen av verden har så lite, mens den rike delen av verden har så mye?
9. Avstanden mellom den rike og den fattige verdens levestandard er så stor, og problemene i utviklingslandene så omfattende, at noen kanskje vil mene at mikrofinans blir som å skrape i overflaten. Hva sier du til en slik kritikk?
10. Det har vært beskrevet tilfeller i pressen av at mikrofinanslångivere har tjent penger, mens låntagerne har havnet i en vanskelig gjeldssituasjon. Er det en risiko for at dette kan skje med deres låntagere?

Intervju med Misjonsfolk

---

1. Du jobber i Misjonsalliansen sitt mikrofinansprosjekt. Hvor har dere prosjekter?
2. Hva slags mennesker er det som mottar lån fra dere?
3. Hva bruker de det til?
4. Har dette påvirket deres liv og framtidsutsikter?
5. Hva må de gjøre for å få lånet, hvilke prosesser må de gjennom for å få lån?
6. Stiller dere noen krav til låntakeren, som budsjetter, sikkerhet, framdriftsplan?
7. Har de noen tilbakebetalingsplan?
8. Klarer de å møte denne tilbakebetalingsplanen?
9. Hvordan ser livet deres ut etter at de har fått deres støtte? Er det en forandring?
10. Hvor lenge har dere holdt på med dette?
11. Kan du ifra din erfaring se om Mikrofinans hjelper de rette mennesker til et bedre liv, et liv ut av fattigdommen?
12. Har du et case som jeg kan jobbe ut ifra?

Vedlegg 5. Jeg har valgt å ta med hele intervjuet i dett vedlegget, fordi jeg gjengir noen av hennes svar.

Intervju med Karin Krissley, prest i Sørums Frogner. 9.2.2012

---

1. Dere har et misjonsprosjekt i Bolivia, fortell litt om det?

Gjennom Misjonsalliansen har vi et misjonsprosjekt, som er et Mikrofinansprosjekt som bidrar med gruppelån til Kvinner. (Se Brosjyre; Frogner menighets misjonsprosjekt*)

2. Hvorfor har dere valgt dette prosjektet? B) Det er et Mikrofinansprosjekt, har det hatt en avgjørende betydning for valget?

Vi hadde ikke noe misjonsprosjekt tidligere på Frogner. Vi satte ned en komite som skulle finne grunner til å ha det, og hvorfor det var viktig for oss. Vi satte ned en del punkter, og kriterier. Diskuterte dette i menighetsrådet. Vi landet etter hvert på Misjonsalliansen. Dette var det ingen som hadde noe lokal tilknytning til, noe som var litt viktig. Det var nøytralt. Misjonsalliansen hadde mange prosjekter; vi bestemte oss raskt for organisasjon og så hadde vi avstemming på hvilken type prosjekt, Gruppelån for kvinner i Bolivia var da et alternativ som ble lagt fram. Kriterier for dette kan vi se i skriv fra Frogner Menighetsråd. Vi valgte dette fordi Misjonsalliansen er en veldrevet Norsk Misjonsorganisasjon.

B) Om det at det er et Mikrofinansprosjekt hadde noen betydning for valget. Vi ville at det vi skulle samle inn penger til skulle gjøre en forskjell, det var viktig for oss. Vi fikk et positiv inntrykk av det som ble drevet i Bolivia, og hadde vært borte et tidligere samarbeid om ungdomsorganisasjonen, på Frogner, som støttet barne- og ungdomsarbeid i La Pas,*(Bolivias største by hovedstad, undersøk*).

Med Mikrokredittlån til grupper av kvinner i Bolivia vil vi kunne nå mange, være til støtte konkret for en større gruppe mennesker.

3. Kjenner folk på Frogner til Mikrofinans?

Vi har hatt noen Gudstjenester med informasjon om Misjonsprosjektet, de gangene vi har gitt kollekten til prosjektet. To-tre ganger i året går kollekten til Misjonsprosjektet. Antakelig har Frogners innbyggere fått informasjon via Media, da både positivt og negativt. Vi hadde og en artikkel i Menighetsbladet, da prosjektet vårt var helt nytt. Vi har også hatt Misjonskveld/ungdomsgudstjeneste med basar, utlodning og aktiviteter, og Misjionsgudstjeneste hvor vi har sang og musikk fra Bolivia. De ble solgt hjemmelagede ting fra Norge og Bolivia, (strikkede luer, postkort, CD vesker m.m.)

4. Hvor lenge har dere hatt akkurat dette Misjonsprosjektet?

To år. Det ble introdusert i oktober 2010, og vi begynte så smått da. Formelt kom avtalen i gang fra januar 2011.

5. Hva har dere gjort for å samle inn penger til prosjektet?

Vi har ofringer i kirken 2 ganger pr. år. 3 ganger i fjor. Som nevnt har vi en større satsing med salg, basar, utlodning under Misjionsgudstjenesten med preg fra Latin Amerika. Dette vil vi gjenta 1 gang pr. år.

6. Hvor mye klarte dere å samle inn i f.eks. 2011? I forhold til innbyggertall.

Vi samlet inn 12 906 kr i 2011 inkludert det vi fikk fra oktober 2010 (ca.3000 kr). Frogners innbyggertall er på ca. 5 500. Tallet på kirkemedlemmer er 4718.

7. Har dere hatt noen mulighet til å følge det opp?

Nei, egentlig ikke. Men vi har fått informasjon fra Misjonsalliansen generelt, og det synes vi ser bra ut.

8. Får dere noen informasjon om hvordan det går med de som får pengene dere har sendt? Se over.

9. Har dere på noen måte noen gjensidig glede av hverandre, dere som gir og de som får, føler dere at dere på en måte er likestilte?

Gudstjenesten vi hadde var med på å gi en inspirasjon fra Misjonsprosjektet vårt. Vi fikk føle livsglede gjennom deres sang. Deres perspektiv på livet som gjenspeiles i sangene var en berikelse for menigheten. De hadde også med noen selvlagede ting fra Bolivia (luer).

Det som kjennetegner mikrokreditt er at det er med på å gi et bidrag til mennesker med store ressurser, men som mangler kun det finansielle bidrag. Der kan vi være med å gi vår støtte.(Jeg har lest i Kolibri Kapital at for 10 000 kr kan du hjelpe så mange som 30 familier, slå opp).

10. Hvordan er det med den diakonale profilen i dette?

Det var nettopp det vi var interessert i, en av grunnene til at vi valgte nettopp dette prosjektet. For å gi hjelp til selvhjelp. Vi valgte dette fordi det hadde en diakonal profil. Det å gi fattige mennesker mulighet til å forbedre sin livssituasjon. Økonomisk fattige er de, men rike på ressurser.

Fordelen med Mikrokreditt er at man kan bruke pengene flere ganger. De lånes ut og betales tilbake, da kan de lånes ut igjen. Dette er med å bygge opp menneskene, menneskeverdet. De blir ikke bare mottakere av hjelp, de blir myndig gjort, i motsetning til å være passive mottakere av vanlig bistand.

11. Hvorfor gjør Frogner Menighet akkurat dette?

Det hører med til å være en menighet at vi er bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke. Frogner Menighet ønsker å være en del av det globale perspektivet, en del av den verdensvide kirke. (se Skriv til Frogner Menighetsråd)

Til Frogner menighetsråd

Notat fra arbeidskomiteen for menighetens misjonsprosjekt

Hvorfor skal menigheten ha et misjonsprosjekt?

Visjonen for Den norske kirke (i følge den sentrale strategiplanen) er at kirken skal være "en bekjennende, misjonerende, tjenende og åpen folkekirke".

Et misjonsprosjekt

- bidrar til å styrke den misjonerende dimensjonen i menighetenes liv
- er et middel til å alminneliggjøre misjon i menigheten
- gjør misjon konkret og forståelig
- gjør at menigheten trer inn i et samarbeid i den verdensvide kirke
- skaper ansvar
- gir mulighet til engasjement, fellesskap og samarbeid
- kan være til inspirasjon for menigheten
- kan brukes aktivt som et menighetspedagogisk virkemiddel, bla. menighetens i bame- og ungdomsarbeid, trosopplæring og konfirmantundervisning
- kan rekruttere nye mennesker til misjonsengasjement
- fører til mer forbønn for misjon
- gjør at det kommer inn mer penger til misjonsarbeid

Hva slags prosjekt?

Det er viktig at menighetens misjonsprosjekt er et prosjekt som

- hele menigheten kan ha et eierforhold til
- kan engasjere bredt, i alle aldersgrupper og gjerne i hele lokalsamfunnet
- det er mulig å føle nærhet til, bla. gjennom informasjon og gjensidig kontakt

Arbeidskomiteen anbefaler derfor at menigheten velger et misjonsprosjekt

- gjennom en stor og veldrevet norsk misjonsorganisasjon
- med hovedsakelig diakonalt perspektiv, dvs. vekt på solidaritets- og bistandsarbeid
- med bredt nedslagsfelt (dvs. som når mange mennesker og ulike grupper)
- hvor vår støtte betyr en forskjell

Chris De Riggs, Private Sector Development Specialist Small Business Development

---

1. For how long have you had this project, Microfinance project?

Let me tell you what we do; we help some people to start small businesses.

Who are your supporters- beneficiaries? The government supports this. Ministry of Finance

Ministry of Finance is not completed. We provide the funding, the ones who deal with finance. The ones who have the capacity. I provide this document for you about Ministry of Finance. National Policy for small business Development

2. How many people are using it? We are helping some people to start small businesses, and some of the funding comes from Microfinance.

- Small microbusinesses,
- Microenterprise.

It is supervised from us, this office.

3. How does it benefit them and their families?

It is important that they enter a training program to make sure that they can have complete benefit of the Microfinance program.

It is difficult for the families to start small business, we need lending criteria. We don't give them full support.

Training requirements.

We train them to work with small business. Sometimes the demand is not strong enough; people are not buying enough stuff. We believe that the project has thought us, that the banks cannot help them.

Credit Union cooperation

The Ministry of finance, together with the Credit union, is able to help them some. We have had some support from a Microfinance program.

It works according to the level of risks, how much they can loan. Soft collateral

We provide the funding, but make sure that they are properly prepared, and equipped with the skills to follow up.

It is a level for the people who can't go to a proper bank. We have a special Money gram where they can lend money with less collateral. They have another payback agreement, they pay back more frequently.

Banks deal with big money, Money Gram deal with costumers with less money?!

Governments part in the Microfinance

Ministry of Finance, where I work deal with these problems that people have. Starting up a business is not easy.

Interest rate is 5-8 %, it is according to the level risk. There is 10 % for some acquirements.

We advise the Microfinance loaners to have some money or tools as a start, or their own place as a start. Another reason for this is that they feel more that they own their business, and fell more pride of their work, when they have invested. We call it soft collateral.

We want them to be better prepared for the business that they start. That is why we send them to class.

Credit Union cooperation with the banks in several countries in the Caribbean, (nave witch)

It will increase the possibility to succeed in creating a business. Focus -groups. Soft collateral

Credit Union, every loaner is an owner of this bank. It is very popular in this part of the word. This is especially with people with small capital. They get a softer interest rate, than an investment bank. It is a corporate union. They have their own system of banking, other regulations.

To borrow Money from a Credit Union, you have to own shares in the Credit Union. This is especially for the Caribbean, and it is a very popular institution. They have their own system of regulations, a Formal system of regulations.

Banks are regulated by eastern Central Bank.

We have one currency in the eastern Carribbean, one Central Bank. Insurance companies are also cooperating.

The Caribbean community cooperation is a banking system with softer interest rate and softer collateral.

If people want to start a small business, they can find some help in this.

We have a small microfinance funding, no big investors who provide money.

The government have but in an amount of money in Microfinance.

We have a small Microfinance funding from the government. They have provided a significant amount of money to Microfinance.

Questions about Microfinance

Here are my original questions, we talked around them. If you have the time you can take a look at them and see if there is something you would like to ad.

1. For how long have you had this project? Microfinance. Who are your supporters-beneficiaries?
2. How many people are using it? Are there mostly women?
3. How does is benefit them and their families?
4. Do they have problems paying back?
5. How do they manage to pay back
6. What is the interest rate?
7. What kind of projects have they started?
8. Did any of them expand their business, for instance start a group or lend more money to expand their business?
9. How does the Government support this?
10. Is the Microfinance project private or public initiated, supported?
11. What is the requirement to get this loans, like educational level, economic understand, collateral?